

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXII. • Január 2024 • Číslo 1

Trenažér Turra30

Lešť oslávila stovku

Prieskumníci v zime

FotoAtak a Galéria MIL

Slovenskí vojaci v Libérii

**Rozhovor s vojenskými biskupmi
Františkom Rábekom a Viktorom Sabom**

generál Daniel Zmeko

náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR

Vážení príslušníci ozbrojených síl, vojaci, zamestnanci a kolegovia z rezortu obrany. Napriek turbulentnej a dynamicky sa vyvíjajúcej bezpečnostnej situácii vo svete vám želim, aby budúci rok 2024 bol rokom bezpečia a stability. Cieľom velenia ozbrojených síl bude v nadchádzajúcom období

vytvárať a skvalitňovať pracovné prostredie vojakom a zamestnancom, a to v oblasti modernizácie, logistického zabezpečenia, benefitov a zachovávania národných, vojenských a historických tradícií. Pokúsme sa spoločne o naplnenie nových výziev a stanovených cieľov. Chcem sa vám zároveň poďakovať za vašu službu, ktorú vyše troch desaťročí plníte doma, ale aj ďaleko od domovov v zahraničných operáciách a misiách. Vážení kolegovia, ďakujem vám za kvalitnú službu, profesionálny prístup, nasadenie a odhodlanosť v prospech obrany SR a do nového roku vám prajem predovšetkým pevné zdravie, šťastie a rodinnú pohodu.

generálmajor Martin Michalko

veliteľ Spoločného operačného veliteľstva Ozbroyených síl SR

Vážení príslušníci SOV OS SR, kolegyne a kolegovia, dovoľte mi poďakovať za váš entuziazmus a nasadenie v rámci spoločného úsilia nášho veliteľstva v roku 2023. V novom roku vám, ako aj podporujúcim príslušníkom súčasti Ozbroyených síl SR, želim pevné zdravie, šťastie, pohodu v osobnom

živote, podporu vašich blízkych, úspechy a spokojnosť v tom pracovnom. Prajem všetkým veľa ďalších síl a energie v naplňaní nášho poslania v prospech občanov SR tak, aby sme v jeho závere mohli rok 2024 hodnotiť ako úspešný.

generálmajor Róbert Tóth

veliteľ Vzdušných síl Ozbroyených síl SR

Vážení príslušníci Vzdušných síl OS SR, ako veliteľ vzdušných síl Slovenskej republiky som hrdý na vašu lojalnosť, odhodlanie a profesionalitu. V minulom roku sme čelili mnohým výzvam a dokázali sme ich zvládnuť úspešne, s hrdosťou a ctou. V nasledujúcom roku nás čakajú ďalšie náročné výzvy,

ktoré budeme musieť riešiť na vysokej odbornej úrovni, častokrát vyžadujúcej obetavý prístup. Som presvedčený, že sa nám spoločným úsilím úspešne podarí dosiahnuť stanovené ciele. Vážení kolegovia, do nového roku vám želim veľa entuziazmu, úspechov v pracovnom prostredí, rodinnú pohodu a pevné zdravie vám, aj vašim najbližším. Ďakujem vám za kvalitnú službu a nasadenie v prospech obrany SR.

PF

generálmajor Martin Stoklasa

veliteľ Pozemných síl Ozbroyených síl SR

Pozemné sily ako neúnavný a odolný tím splnili aj v roku 2023 úlohy svojho poslania – vyčleňovali kapacity a spôsobilosti pre bezpečnosť Slovenskej republiky, permanentne prebiehal výcvik a nasadenie v operáciách a misiách mimo územia Slovenskej republiky. V uplynulom

roku sme dokázali, že ozbrojené sily a pozemné sily, ako ich najväčšia zložka, sú pripravené naďalej plniť stanovené úlohy na profesionálnej úrovni vďaka nášmu spoločnému nasadeniu, dôvere, profesionalite, efektívnemu využitiu zdrojov a času. Svoje poslanie plníme v dynamicky sa vyvíjajúcom bezpečnostnom prostredí, ktoré si vyžaduje maximálne nasadenie síl a schopností pre obranu Slovenskej republiky. Želám vám pevné zdravie a všetko dobré v novom roku 2024.

brigádny generál Jaroslav Krám

veliteľ Síl pre špeciálne operácie Ozbroyených síl SR

Nezvyknem byť patetický po celý rok, nebudem ani vo sviatočnej atmosfére začiatku roka nového. Z hĺbky môjho „ja“ nám všetkým – kolegyniam a kolegom uniformovaným či civilným, rodinám a blízkym, no aj všetkým občanom našej vlasti – prajem na prvom mieste, samozrejme, pevné zdravie. A potom čas. Čas pre seba samých, čas na zamyslenie, čas na rodinu a priateľov. Čas na priateľské rozhovory. Budme si bližší.

brigádny generál Jozef Ševčík

veliteľ brigády spoločnej podpory

Dovoľte mi na úvod poďakovať príslušníkom brigády spoločnej podpory za doteraz vykonanú prácu, za ich vynaložené úsilie a zodpovedný prístup pri plnení úloh, ktoré sme mali určené. Úlohy, ktoré brigáda riešila, boli náročné, avšak splnené kvalitne a na veľmi dobrej úrovni.

Milí príslušníci BSP, do nového roku prajem vám a vašim rodinným príslušníkom to najdôležitejšie, a to zdravie, šťastie, lásku, podporu rodinných príslušníkov, pochopenie a porozumenie kolegov a príjemné pracovné prostredie. A aby nový rok bol lepší, spokojnejší a šťastnejší ako ten 2023. Ďakujem vám ešte raz za všetko. Bez vás by brigáda nedosiahla také výsledky, aké dosiahla v roku 2023.

2024

Robert Kaliňák

podpredseda vlády a minister obrany SR

Želám všetkým zamestnancom rezortu obrany a príslušníkom Ozbrojených síl SR, aby im v novom roku nechýbalo zdravie a tiež pevná vôľa a odhodlanosť naďalej svedomito pracovať v prospech Slovenskej republiky, jej občanov a ich bezpečnosti. Zároveň im želám, aby si popri plnení svojich služobných povinností dokázali nájsť dostatok času aj pre členov svojich rodín a blízkych. Všetkým, vojakom a vojačkám, aj civilným zamestnancom, chcem taktiež vysloviť úprimnú vďaku za to, že plnia také rozmanité a často aj náročné povinnosti, aké k rezortu obrany patria. Pevne verím, že rok 2024 budeme môcť hodnotiť aj z pohľadu zaistovania bezpečnosti Slovenskej republiky ako úspešný.

Igor Melicher

štatny tajomník Ministerstva obrany SR

Do roku 2024 vstupujeme s nádejou, že vo svete môže opäť zavládnúť pokoj a mier. Skutočnosť bude však pravdepodobne aj naďalej sprevádzaná bezpečnostnými výzvami, či už u nás v Európe alebo aj inde vo svete. Preto želám všetkým zamestnancom rezortu obrany a ozbrojeným silám pevné zdravie a odvahu. Nech vaša práca naďalej prispieva k bezpečnosti občanov Slovenska a šíri dobré meno aj za našimi hranicami. Za vedenie ministerstva môžem povedať, že máte našu plnú podporu pri vykonávaní vašej služby vlasti, ktorú robíte už viac ako tridsať rokov.

Peter Krajčírovič

generálny tajomník služobného úradu Ministerstva obrany SR

Všetkým kolegom z rezortu obrany a OS SR chcem zaželať pevné zdravie a odhodlanie pokračovať v začatej práci, aby rok 2024 mohol byť pre nás rokom bezpečia a stability, ale zároveň rokom pozitívnych zmien.

6

12

16

- 6 Prieskumníci na Tureckom vrchu
- 10 Minister obrany rokoval v Prahe
- 12 Trenažér Turra30 v Martine
- 16 Rozhovor s vojenskými biskupmi Františkom Rábekom a Viktorom Sabom
- 18 TÉMA: Lešť slávi storočnicu

18

24

28

38

47

- 24 B-21 Raider je budúcnosť amerického bombardovacieho letectva
- 26 Ceaușescove tanky nahradia Abramsy
- 28 Slováci v misii UNOMIL
- 32 Ako vojenčili starí Slovania
- 34 Víťazi súťaže v tvorivom písaní
- 36 Prihraničné stretnutie náčelníkov generálnych štábov
- 38 Rezortné prehliadky FotoAtak a Galéria MIL
- 41 MILITARY ENGLISH: Military Mobility
- 42 Bežecké koleno
- 45 Múzeum SNP predstavuje
- 46 Trpký osud povstaleckých veliteľov
- 47 Nemecké vyznamenanie Železný kríž má 210 rokov

NA TITULNEJ STRANE: Snímka NOČNÁ HLIADKA desiatnika Tomáša Gabryša súťažila v rezortnej prehliadke vojenskej tvorivosti FotoAtak 2023

podplukovníčka Oľga Jančová Koháryová hlavná psychologička Ozbroyených síl SR

Ozbrojené sily a rezort obrany to sú vojaci a zamestnanci, ľudia „odkázaní“ na vzájomnú spoluprácu, závislú od dobrých a korektných vzťahov a spoločných hodnôt. V roku 2024 prajem všetkým, aby sa z ich pracovného aj osobného života nevytrátila slušnosť, tolerancia, vzájomná úcta a rešpekt, teda hodnoty, ktoré sú základom dobrých vzťahov v práci, aj v súkromí. Nech sa všetko zlé, čo nás stretlo v minulom roku, stalo pre nás mementom, ale aj výzvou na zlepšenie seba a sveta okolo nás. Všetkým vojakom, zamestnancom a ich rodinám želám pevné zdravie, veľa energie, duševného pokoja a optimizmu s nevyhnutnou dávkou humoru na každý deň.

Marian Uhrin

riaditeľ Múzea Slovenského národného povstania

V roku 2024 si pripomenieme 80. výročie Slovenského národného povstania, jednej z najvýznamnejších udalostí v našej histórii. Táto udalosť spojila obyvateľov Slovenska, vojakov a civilistov v boji za slobodu našej krajiny. Ozbrojeným silám a rezortu obrany do roku 2024 preto želám

okrem toho najcennejšieho, zdravia, najmä súdržnosť a odhodlanie pri plnení úloh a rozkazov tak, ako to dokázali naši starí otcovia v boji proti nacistickej okupácii v roku 1944.

generál v. v. Milan Cerovský v rokoch 1998 až 2004 náčelník Generálneho štábu OS SR

Vojakom, všetkým príslušníkom Ozbroyených síl SR a zamestnancom rezortu obrany želám najmä dobré zdravie a šťastie v práci i osobnom živote. Nech vám vydrží obrovské úsilie a nasadenie, ktoré so záujmom sledujem tiež prostredníctvom časopisu Obrana, aj v roku 2024. A to tak pri zabezpečení obrany Slovenskej republiky, ako aj v zahraničných misiách. Podobne pri pomoci občanom v krízových situáciách v našej krajine, čím si udržiavate najvyššiu dôveryhodnosť slovenskej verejnosti. No a k tomu vám želám ešte lepšie pracovné a sociálne podmienky.

majorka Jana Pastorčáková

náčelníčka štábu, 21. mechanizovaný prapór Trebišov

Všetkým príslušníkom OS SR prajem najmä pevné zdravie a veľa psychických a fyzických síl vo vedení nášho dobrého boja pri zabezpečovaní obrany Slovenskej republiky.

nadrotmajster Mário Kližan

operácia EUFOR – Althea, LOT tím Novo Sarajevo

Naším ozbrojeným silám želám plno podarených modernizačných úloh, a aby sme sa personálne naplnili schopnými ľuďmi.

podplukovník Matej Tóth

riaditeľ Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica

Rezortu obrany a ozbrojeným silám želám, aby sa bezpečnostná situácia vo svete upokojila, aby bolo menej krízových situácií a nastalo pokojnejšie obdobie. Ale ak by krízové situácie nastali, želám všetkým príslušníkom rezortu obrany veľa energie a síl a vedeniu a veleniu správne rozhodnutia.

plukovník Jiří Vrchovecký

veliteľ Veliteľstva posádka Bratislava

Predovšetkým nám všetkým želám pevné zdravie a veľa optimizmu, aby sme verili v lepšie časy, aby sme mali v ozbrojených silách chuť do práce a ambíciu napredovať. A aby bol mier.

2024

brigádny generál Roman Jantoš

hlavný lekár OS SR, veliteľ Veliteľstva vojenského zdravotníctva

Všetkým príslušníkom rezortu obrany a OS SR prajem v novom roku hlavne veľa zdravia, šťastia a rodinnej pohody. V pracovnej rovine by som všetkým veľmi rád zaželel, aby ďalej napredovala modernizácia OS SR, ktorá bude mať vplyv i na stabilizáciu personálu. Nám v rezorte obrany, ako aj všetkým spoluobčanom Slovenska želim, aby sme ani v budúcom roku 2024 nemuseli znášať hrôzy a útrapy vojen a ozbrojených konfliktov a mohli sa tešiť zo života a z našich blízkych.

Roman Rybák

vojenský ombudsman

Ozbrojeným silám SR a celému rezortu obrany želim najmä dobrých ľudí v živote. Tých, ktorí poznajú skutočné hodnoty a ich charakter je silnejší ako ich ego. Ľudí, ktorí vedia, čo je to rešpekt a úcta. Tých, čo si vedia vážiť iných ľudí nielen materiálne veci. Ľudí, ktorí sa neobjavujú vo vašom živote iba vtedy, keď vás potrebujú pre svoj vlastný prospech. Ľudí, ktorí si aj v rušnom dni nájdu na vás čas. Ľudí, ktorí pri vás zostávajú a každý deň ukazujú, že ste dôležitou súčasťou ich života. A v neposlednom rade želim, nech má každý dostatok tých vecí, ktoré sú v živote zadarmo: smiech, objatia, priatelia, rodina, láska a zdravie.

Katarína Krajčová

predsedníčka Slovenského odborového zväzu zamestnancov obrany

Slovenský odborový zväz zamestnancov obrany do nového roka žela všetkým zamestnancom a ich rodinám najmä veľa zdravia a šťastia, spokojnosť v pracovnom i osobnom živote. Prajeme im aj ďalšie skvalitňovanie ich pracovných podmienok, vrátane priateľských medziludských vzťahov a dostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie dôstojného života.

generálporučík Peter Babiar

zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR

Všetkým príslušníkom ozbrojených síl do roku 2024 želim pevné zdravie a čo najlepšie podmienky na ich prípravu na obranu štátu. Želim im angažovaných lídrov, modernú a spoľahlivú výzbroj, funkčný a kvalitný výstroj, kvalitné pracovné prostredie a minimum byrokracie. Ale najmä nám všetkým želim, aby sme rok 2024 prežili v mieri a pokoji.

generálporučík v. v. Peter Vojtek

prezident Klubu generálov SR

Naším vojakom a príslušníkom rezortu ďakujem za prácu a úsilie, ktoré pre nás všetkých vykonávali v minulom roku. Nebolo to jednoduché a stále nie je. K zložitosti situácie prispievali i podmienky výkonu služby a stav našich vojenských objektov. Preto im prajem, aby sa v novom roku ešte výraznejšie rozbehli procesy zlepšovania podmienok služby, všestranného zabezpečenia a podpory personálu, vojenského aj civilného. Aby sa zrýchlili nielen nákupy a modernizácia vojenskej techniky, ale i opravy, modernizácie a dobudovanie kasární, kam naši vojaci denne dochádzajú a vykonávajú službu. A, samozrejme, prajem všetkým príslušníkom rezortu obrany a ich blízkym pevné zdravie, radosť v rodinách a spokojnosť v práci.

plukovník v. v. Richard Zimányi

vedúci oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov MO SR

Do roka 2024 želim všetkým profesionálnym vojakom, vojakom, zamestnancom aj vojnovým veteránom 366 vydarených dní. Tie služobné nech sú naplnené úspechmi a podľa možnosti aj príjemným pocitom z dobre vykonanej práce. Vo voľných chvíľach nech rezonuje pohoda, láska, relax, kultúra, aj šport a celé spektrum záujmov. Nech fungujú rodiny, vzťahy, priateľstvá. Prajem všetkým, aby v zdraví a so štipkou toho povestného šťastia naplno prežívali blues všedného dňa. Aby fajn melódia, presný rytmus a prívetivé slová takejto piesne dávali každému zmysel a nádej.

Prieskumníci na Tureckom vrchu

Prieskumná čata vyslaná na hranicu SR mala monitorovať prenikanie nepriateľských polovojenských a špeciálnych jednotiek na naše územie. Dostala sa do kontaktu so silnejším nepriateľom a bola rozptýlená v horskom priestore. Prieskumníci museli zvládnuť prežitie v zimnom horskom teréne a počkať, kým ich vyzdvihnú.

Podľa náčelníka spravodajskej skupiny 12. mechanizovaného práporu Nitra nadporučíka Ivana Andrašoviča sústredený výcvik vo Vojenskom výcvikovom priestore Turecký vrch bol vyvrcholením celej predchádzajúcej dvojročnej prípravy prieskumnej jednotky.

Úspešná previerka

„Nie je to jednoduchá úloha ani v inom ročnom období, ale koncom novembra nám situáciu trochu skomplikovalo sneženie, ochladenie a vietor. Najmä na odkrytých úbočiach Malých Karpát. Ale to predsa je súčasť zimného obdobia, preto sa nemôžeme na nič vyhovárať. Práve takéto počasie najlepšie preverí

všetko, čo sa príslušníci prieskumnej čaty v predchádzajúcom období naučili. Aj keď výcvik bol najskôr poriadne obmedzený pre covid a neskôr pre plnenie iných asistenčných úloh, ale aj to patrí k životu,“ hovorí nadporučík Andrašovič.

Zdôrazňuje, že príslušníci čaty musia vedieť samostatne pôsobiť vo výcvikovom priestore počas minimálne 18 hodín vrátane noci, bez dodatočného zásobenia a bez akejkoľvek logistickej podpory. Je to zároveň aj previerka nového veliteľa čaty poručíka Petra Ballu, jeho prvé cvičenie prežitia v zime. Veliteľ taktó na vlastnej koži zistí, na čo jeho jednotka a aj on sám majú. Ako zvládajú prežitie a plnenie úloh v zimných podmienkach v hornatom teréne. A ako obstáli?

„Som rád, že napriek nepriaznivému počasiu, keď chlapci zažili chlad, sneženie a nepríjemný vietor, plnia úlohy zodpovedne, aktívne. Nepočul som od nich žiadne sťažnosti. Vedia, že prieskumník má ťažký chlebk. Svojou prácou robia dobré meno nielen čate, ale aj celej roty bojovej podpory a útvaru,“ spokojne konštatuje nadporučík Andrašovič, 35-ročný rodák z Nitry, ktorý pôsobí v OS SR štyri roky. Predtým bol šesť rokov v radoch policajného zboru. Prácu v prieskumných zložkách si napriek náročnosti pochvaľuje. Je podľa neho zaujímavá, rozhodne nie monotónna.

Veliteľa čaty poručíka Petra Balla sme našli v zasneženom lese za húštinou, kde mal postavenie, v ktorom prežil prechádzajúcu mrazivú a veternú noc. Pod stromom spacák, o kúsok ďalej ohník. Práve si pomocou kresadla zapáľoval plynový varič, aby si uvaril čaj.

Návrat z emirátov

Rodák z Trebišova má 35 rokov. Po skončení fakulty telesnej výchovy a športu na bratislavskej univerzite bol v zahraničí. Päť rokov prežil v Spojených arabských emirátoch. Robil pre políciu v Abú Dabí, potom pre miestnu New York City Univerzitu. Získal množstvo zaujímavých skúseností z práce v bezpečnostných zložkách. Prešiel britským systémom prípravy policajnej jednotky (zásahovej i podpornej), ale aj prípravou a výchovou športových policajných tímov, ktoré sa pripravujú na rôzne medzinárodné súťaže. „Osobne som viedol triatlonový tím. Bola to veľmi dobrá skúsenosť, ale som rád, že som sa vrátil domov a odovzdám teraz domovine všetko, čo do mňa investovala vo vzdelávaní.

Nebolo by správne dlhodobo odovzdávať svoje skúsenosti len v zahraničí,“ presvedčivo zdôrazňuje veliteľ prieskumnej čaty.

A aké boli jeho prvé kroky po návrate s rodinou na Slovensko? Prihlásil sa do ozbrojených síl, absolvoval základný výcvik v Martine, kurz DKVŠ v Liptovskom Mikuláši. „V rámci základného výcviku sme boli s rotou celý čas v Centre výcviku Lešť. Vyfasovali sme zimné počasie na začiatku roku 2022. Ale aspoň nás počasie i výcvik zocelili, pripravili na pôsobenie v ozbrojených silách. Vždy ma lákali prieskumné zložky, takže som rád, že som ich súčasťou.“ Ďalšou veľkou výzvou bol pre neho britský kurz BMATT. Jeho praktická časť sa konala práve vo VVP Turecký vrch na jeseň roku 2022.

Predtým, ako bol 1. októbra 2023 ustanovený do funkcie veliteľa prieskumnej čaty, bol tri mesiace v jednotke na stáži. Podľa neho to bolo veľmi dobré rozhodnutie, lebo v čase preberania funkcie už vedel, čo ho čaká. „Od prvých dní môjho pôsobenia v jednotke mi veľmi pomohli skúsení prieskumníci. Najmä veliaci poddôstojníci čaty rotmajster Matúš Fülöp. Vďaka ich pomoci a podpore som lepšie prekonal prvotné problémy i nástrahy pri velení prieskumnej jednotky,“ priznáva poručík Balla.

Učil sa aj veliteľ

Spoločne so svojou jednotkou sa do priestoru výcviku presunul z Pezinskej Baby. Postupovali v družstvách, neskôr vo dvojiciach, aby pútali čo najmenej pozornosti. Po rozprášení nepriateľom sa rozptýlili v lesnom teréne a každý sám sa snažil prežiť noc, nebyť spozorovaný nepriateľom, zachovať si bojové spôsobilosti a ďalší deň byť pripravený na vyzdvihnutie. „Som nadmieru

spokojný s každým v jednotke. Je medzi nimi mnoho skúsených profesionálov, od ktorých sa mám aj ja čo učiť v prieskumnej odbornosti. Úlohy zvládajú veľmi dobre. Hoci som vo funkcii krátko, už dokážem rozoznať, ako kvalitne plnia úlohy. Vždy som sa mohol o nich oprieť, spoľahnúť sa na nich. Predovšetkým na môjho veliaceho poddôstojníka čaty, ktorý má dlhoročné skúsenosti. Bez jeho pomoci by to moje napredovanie bolo oveľa pomalšie a náročnejšie. Pri vyvedení prechádzam všetkým, čím si musí prejsť každý vojak čaty. Podľa mňa je to správna cesta. Aby som aj v pozícii veliteľa presne vedel, aké sú nároky na každého člena jednotky pri jeho nasadení. Aká bola noc? Bolo trochu chladno, ale sme dobre vybavení, aby sme ju bez problémov prežili. Precvičovali sme, aby sa každý vedel o seba dobre postarať aj v zimných podmienkach v lese. Aby zostal akcieschopný a zdravý," sumarizuje veliteľ čaty.

Priznáva, že britský kurz BMATT mu dal výborný základ aj na jeho dnešnú funkciu, prácu veliteľa. Pod vedením britských inštruktorov lepšie spoznal, ako sa jednotka organizuje, ako sa vydáva jednoduchý operačný rozkaz, plánuje operácia. Preveril si tiež, ako sa to všetko robí v strese.

Viaci poddôstojník prieskumnej čaty roty bojovej podpory rotmajster Matúš Fülöp je rodákom z Nitry. V ozbrojených silách pôsobí 21 rokov. Prečo sa stal prieskumníkom? „Od malička som chcel byť vojakom. Počas základnej vojenskej služby som nastúpil do Martina na poddôstojnícku školu odbor prieskum. Po jej skončení som prešiel do mechanizovaného útvaru v Nitre. Vtedy som bol ešte stále základák. Časť našej čaty už tvorili profesionáli.

Zapáčilo sa mi to, tak som sa stal aj ja vojenským profesionálom. Neľutujem, lebo prieskumná odbornosť je síce náročná, ale zaujímavá. Vždy sa deje niečo nové, žiadny výcvik nie je rovnaký. Získal som medzinárodné skúsenosti na spoločných cvičeniach so zahraničnými armádami a najmä počas zahraničných misií. Každá z nich bola svojím spôsobom iná. Dve bojové v Afganistane v Deh Rawoode a Kandaháre, na prvej UNDOF na Golanských výšinách som bol ako 21-ročný. Vtedy bolo pre mňa všetko nové. No a na poslednej som bol v rámci Predsunutej prítomnosti v Lotyšsku," hovorí skúsený 41-ročný vojenský profesionál.

Hľadanie spadnutého drona

Príprava na sústredený výcvik vo VVP Turecký vrch bola dlhodobá. Či už v rámci družstiev prieskumnej čaty, kde mali zamestnania na pozorovanie, či prieskum zverenej zóny až po jednotlivca. Časť príslušníkov absolvovala kurz prežitia v Centre výcviku Lešť. Tam si precvičili aj rôzne ďalšie odborné úlohy z prieskumnej abecedy. Napríklad tvorbu improvizovaných prístreškov v horskom teréne. To im teraz prišlo veľmi vhod. Prieskumníci na Tureckom vrchu plnili viacero odborných úloh. Napríklad aj hľadanie spadnutého drona v náročnom horskom teréne, nočné prehľadávanie objektov, prežitie v noci pri dodržaní všetkých prieskumných princípov, aby ich neodhalili a udržali si bojaschopnosť. Vyvrcholilo to vlastne odlúčením jednotlivcov od jednotky a čakaním na vyzdvihnutie. V zimnom lese bol každý prieskumník odkázaný sám na seba, a svoje schopnosti prežiť a zároveň splniť úlohy. Nenechať sa objaviť nepriateľom, vyskúšať si tvorbu pascí na

„Musí to mať v hlave upratané. Vedieť, čo v živote a v ozbrojených silách chce dosiahnuť. Predovšetkým on sám musí chcieť. V priebehu prvého roka vidím, či z neho bude dobrý prieskumník alebo nie.“

rotmajster Matúš Fülöp
veliaci poddôstojník prieskumnej čaty roty bojovej podpory

zver, založiť v lese pomocou kresadla oheň, ale nie vatru, aby sa neprezradil. Ale aby sa napriek tomu zohrial a udržal svoju bojochopnosť.

Veliaci poddôstojník vysvetľuje, že zloženie jednotky je momentálne mix. Jedna tretina čaty je skúsenejšia. Ostatní sú menej skúsení. „Ale môžem povedať, že sa veľmi rýchlo učia. Adaptujú sa a snažia sa čím skôr vyrovnať ostatným. To ma veľmi teší. Rovnako ma tešia skúsení profesionáli – veliteľ družstva rotný Pavol Mikula, zástupca veliteľa družstva desiatnik Matúš Mada, desiatnik Kristián Lépes či starší odstreľovač desiatnik Peter Vetrák, ktorí im poskytujú všemožnú pomoc a podporu. Aj preto sa nám darí postupovať ďalej v plnení odborných úloh a rastie vyvíčenosť celej jednotky.“

Na margo prípravy odstreľovačov hovorí, že vo VVP Turecký vrch prebiehal aj ich výcvik z jednotlivých mechanizovaných jednotiek celého práporu. Medzi nimi bol aj starší odstreľovač 1. čaty 2. mechanizovanej rotu slobodník Peter Martin Hodulík. Rodák z Trnavy je v ozbrojených silách tri roky. Vo svojej odbornosti sa podľa vlastných slov má stále v čom zlepšovať. Preto si pochvaľuje výcvik vo VVP.

Uprataná hlava

Odstreľovacia puška je podporná zbraň mechanizovaného družstva počas útoku i v obrane, ale aj na prieskum či rôznu diverznú činnosť, likvidáciu dôležitých cieľov. V lese vlastne pôsobili dvojice vojakov. Museli sa vedieť o seba postarať, navzájom sa podporiť, pomôcť si. Nájsť si vhodnú pozíciu na pozorovanie, ale nebyť spozorovaný, nájsť si cieľ, infiltrovať sa, zneškodniť ho a potom rýchlo z ohrozeného priestoru zmiznúť. Veľký význam odstreľovačov ukázala aj súčasná vojna na Ukrajine. Odstreľovači absolvovali aj nočný výcvik s nočnými pozorovacími prístrojmi, čo je podľa veliaceho poddôstojníka špecifická činnosť. A koľko trvá príprava dobrého odstreľovača? „Je to samozrejme individuálne. Ale závisí to aj od intenzity výcviku. Ešte nedávno sa pre covid cvičilo menej. Ale ak by sa cvičilo intenzívne, do dvoch rokov sa dá vychovať dobrý odstreľovač,“ vraví rotmajster Matúš Fülöp.

A odstreľovač prieskumnej čaty? To je podľa neho už trochu vyšší stupeň. Musí vedieť viac. Čítať mapu, orientovať sa v lesnom teréne, naviesť delostreleckú paľbu na cieľ, pracovať s vysielaczkou. Je to celý komplex zručností, ktoré musí zvládnuť v prospech svojej jednotky aj v zimnom prostredí. Ale základom úspechu každého dobrého odstreľovača je predovšetkým perfektné maskovanie.

Prieskumník musí byť podľa rotmajstra Matúša Fülüpa zdatný nielen fyzicky, ale najmä psychicky. „Musí to mať v hlave upratané. Vedieť, čo v živote a v ozbrojených silách chce dosiahnuť. Predovšetkým on sám musí chcieť. To je základ úspešnej práce. Postupné prekonávanie vlastných limitov. V priebehu prvého roka vidím, či z neho bude dobrý prieskumník alebo nie.“

Text a foto: Jozef Žiak

< ANKETA >

Nadporučík Ivan Andrašovič náčelník spravodajskej skupiny:

V prvom rade všetkým príslušníkom spravodajstva práporu, teda spravodajskej skupiny a prieskumnej čaty, želám dostatok sily na splnenie výcvikových a iných úloh, ktoré nás čakajú v tomto roku. Nebude ich málo a nebudú jednoduché. Aby sme ich s čťou splnili, musíme si však zachovať zdravie. Takže, nezabúdajme na to.

Poručík Peter Balla veliteľ prieskumnej čaty:

Pre seba si želám zdravie, aj pre všetkých mojich blízkych a kolegov. Lebo si myslím, že to je najpodstatnejšie a od zdravia sa odvíja všetko ostatné. Chcem získať ďalšie potrebné praktické skúsenosti vo velení prieskumnej čaty. Ozbrojeným silám i nášmu útvaru želám, aby bolo konečne viac priestoru na reálny vojenský výcvik a menej asistenčných úloh, ktoré ho nedovoľujú plnohodnotne rozvinúť. Aj keď, prirodzene, aj spomínané asistenčné úlohy vždy splníme.

Rotmajster Matúš Fülöp veliaci poddôstojník prieskumnej čaty:

Želám všetkým príslušníkom našej čaty, aby im aj v roku 2024 zostala chuť neustále sa zlepšovať, dosahovať čoraz lepšie výsledky, napredovať, neuspokojiť sa s dosiahnutým, stále hľadať nové cesty na zlepšenie. To je osvedčená cesta na stále zlepšovanie prieskumníkov a celej prieskumnej čaty. Ak sa nám to spoločne podarí, budem spokojný.

Slobodník Patrik Martin Hodulík starší odstreľovač:

Bol by som rád, ak by sa mi v roku 2024 podarilo ďalej odborne rásť v mojej pozícii. Nie je to jednoduchá funkcia. Trvá dlhšie, kým ju človek zvládne. Plnohodnotne sa pripraviť na pôsobenie v misii OSN UNFICYP na Cypre. A nazbierať tam čo možno najviac praktických skúseností, zlepšiť si jazykové spôsobilosti.

Prioritou je spolupráca

Podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák absolvoval 30. novembra prvé bilaterálne stretnutie s českou ministerkou obrany Janou Černochovejovou. Hlavnou témou ich rozhovoru na pôde českého ministerstva obrany v Prahe bolo predstavenie priorít novej slovenskej vlády v oblasti obrany a bezpečnosti.

Ministri spoločne diskutovali o možnosti prehĺbenia spolupráce SR a ČR v oblasti vyzbrojovania a obranného priemyslu, ako aj o multilaterálnej súčinnosti v rámci zoskupenia V4, Európskej únie a NATO.

Šéf slovenského rezortu obrany R. Kaliňák informoval českú ministerku o plánovaných krokoch slovenskej vlády, ktoré majú viesť k posilňovaniu obrany. Ich nevyhnutným predpokladom je modernizácia Ozbrojených síl SR a potrebnej infraštruktúry, zvýšenie úrovne operačnej pripravenosti OS SR, ochrana živej sily, ale tiež obnovenie národných kapacít na ochranu vzdušného priestoru SR, ktoré boli krokmi predošlej vlády v posledných rokoch ochromené. „Je nevyhnutné, aby sme dokázali obnovovať všetky naše spôsobilosti, nielen v oblasti technického vybavenia, ale aj munície a ďalších častí, ktoré musíme výrazne rozvíjať,“ uviedol R. Kaliňák.

Minister Kaliňák ubezpečil ministerku Černochovejovou, že pre Ministerstvo obrany SR je prioritou pokračovanie spolupráce s Českou republikou, s ktorou máme nadštandardné bilate-

rálne vzťahy. V tejto súvislosti naznačil nové línie kooperácie v oblasti obranného priemyslu, ktorých cieľom je dosiahnutie rastových tendencií na oboch stranách. Do úvahy prichádzajú spoločné postupy pri obstarávaní vojenskej techniky, ako aj spolupráca obranných priemyslov oboch krajín.

Robert Kaliňák zároveň ocenil český príspevok do Mnohonárodnej bojovej skupiny NATO na Slovensku, kde je český praporek v pozícii vedúcej krajiny. „Chcem poďakovať za české lídersstvo v mnohonárodnej skupine v Centre výcviku Lešť a hoci vedenie budúci rok preberie Španielsko, naša spolupráca zostane naďalej aj v tejto oblasti veľmi silná,“ zdôraznil minister.

Rezortní partneri sa v rámci bilaterálneho rokovania venovali aj téme pomoci Ukrajine, pričom minister Kaliňák priblížil českej kolegyni prístup novej slovenskej vlády v tejto oblasti. Jeho podstatou je zastavenie vojenskej pomoci zo skladov OS SR a hľadanie praktických prístupov k pomoci, pričom slovenská strana vidí možnosti pomoci v oblasti odminovania, obnovy zastaranej munície, humanitárnej a civilnej pomoci.

Spoločne zvyšujeme bezpečnosť

Podpredseda vlády SR a minister obrany Robert Kaliňák sa 8. decembra v Českej republike zúčastnil na dvojdnovom stretnutí ministrov obrany krajín Vyšehradskej štvorky. Oficiálny program sa začal pri Národnom pamätníku na Vítkove položením kvetov k hrobu neznámeho vojaka. Potom sa ministri presunuli na spoločné rokovanie do nedávno zrekonštruovaného Armádneho múzea Žižkov. Počas druhého dňa sa k rokovaniam ministrov obrany krajín V4 pridali aj zástupcovia Stredoeurópskej obrannej spolupráce CEDC (Central European Defence Cooperation) a krajín západného Balkánu. Spoločne sa venovali najmä obrannej spolupráci v rámci Európskej únie, ako aj dopadom konfliktov na Ukrajinu a Blízkom východe na náš región.

Najlepšia nemocnica na Slovensku

Po roku opäť obhájila prestížny titul Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – FN. V hodnotení nemocníc inštitútu INEKO získala najvyššie ocenenie Nemocnica roka 2023 v kategórii štátnych univerzitných

a fakultných nemocníc. Zakladá sa na posúdení kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti, operačných skúseností lekárov, náročnosti diagnóz, spokojnosti pacientov, hospodárenia a transparentnosti. Nemocnica exceluje v spokojnosti pacientov

a indikátoroch merajúcich kvalitu poskytovanej zdravotnej starostlivosti. Spomedzi porovnateľných nemocníc vykazuje najnižšiu mieru nutnosti opakovať operácie a opätovnej hospitalizácie pacientov, má najnižšie hodnoty úmrtnosti po operačných výkonoch a po náhlej cievnej mozgovej príhode. Zároveň s najrýchlejším urgentným príjmom tento rok predbehla doteraz najlepšiu martiniskú univerzitnú nemocnicu. „Chcem vyjadriť vďačnosť každému zamestnancovi našej nemocnice. Prvenstvo, ktoré nemocnica obhájila, je výsledkom tímovej práce všetkých pracovníkov. Zároveň si veľmi cením podporu nášho zriaďovateľa – Ministerstva obrany SR, bez ktorého by sa nepodarilo uskutočniť dôležité investície a realizovať významné projekty,“ zhrnul riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok – FN Robert Rusnák.

NOVINKY V HOTELOCH GRANIT V ROKU 2024

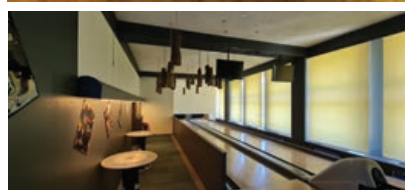
Granit Hotely majú za sebou rok plný zmien.

Postupná modernizácia interiérov, zdravotných úsekov, wellnessu, reštaurácií a izieb prispela k ich atraktivite a zvýšeniu komfortu i možností na oddych a zábavu. Návštevníci a kúpeľní hostia sa tak môžu tešiť na vynovené hotely s rozšírenou ponukou služieb. Aké novinky prinášajú Hotely Granit v roku 2024?

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY:

- moderné wellness centrum a bowling
- kompletná rekonštrukcia hotelovej reštaurácie
- nové kúpeľne na izbách a v apartmánach
- inovácia priestorov vstupnej haly a recepcie

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA:

- otvorenie soľnej jaskyne
- nový rehabilitačný chodník
- veľké detské ihrisko v centrálnom parku
- modernizácia fitness miestnosti

HOTEL GRANIT SMREKOVICA:

- obnovenie fasády hotelovej budovy
- celková rekonštrukcia reštaurácie, baru a recepcie
- kompletná inovácia chatiek a ich vybavenia
- modernizácia detského kútika, salónika a kina

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY:

- kompletná inovácia recepcie a vstupnej haly
- modernizácia lobby baru a biliardovej miestnosti
- rekonštrukcia interiéru balneocentra a telocvične
- modernizácia ubytovacieho traktu Vila Izabela

VŠETKY POTREBNÉ INFORMÁCIE K HOTELOM GRANIT NÁJDETE NA WWW.GRANITHOTELS.SK
ALEBO NÁS MÔŽETE SLEDOVAŤ NA SOCIÁLNYCH SIEŤACH

[FACEBOOK.COM/GRANITHOTELS](https://facebook.com/granithotels)

[@GRANITSMREKOVICA](https://instagram.com/granitsmrekovica)

[@HOTELSGRANIT](https://instagram.com/hotelsgranit)

Do Martina zavítalo 21. storočie

Zástupca veliteľa Základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin podplukovník Peter Chlebko priznáva, že na nový trenažér Turra30 čakali netrpezlivo.

„**M**useli sme vytvoriť potrebné podmienky na jeho inštaláciu, lebo je to nielen priestor pre samotný trenažér, ale aj učebňa. Priestory bolo treba rekonštruovať, ale sme radi, že ho tu máme. Akoby do základne naozaj konečne zavítalo 21. storočie.“ Podľa neho trenažér výrazne rozšíri výcvikové možnosti. Už nebudú v polohe, keď sa pri príprave specialistov využívali len niekoľko desiatok rokov staré stendy, analógové pomôcky. Konečne prešli do digitálnej éry.

Príchod novej éry

„Príprava sa takto výrazne zefektívni, zatraktívni pre samotných vojakov. Uvidia, že sa pripravujú v nových, moderných podmienkach. A v konečnom dôsledku sa aj zlacní. Lebo nebude potrebné vyťahovať z garáží techniku a na nej cvičiť. Budú sa pripravovať v optimálnych podmienkach, kde na ich neprší ani nepraží slnko. Oceňujem veľmi dobrú spoluprácu s výrobcom trenažéra EVPU Nová Dubnica, ale aj s VRM Trenčín a ďalšími zložkami. Za pochodu sa nám podarilo vyriešiť

všetky otázky súvisiace s inštaláciou trenažéra a zabezpečením jeho prevádzky,“ pochvaľuje si podplukovník Chlebko.

Náčelník strediska výcviku odborností pozemného vojska a PVO kapitán Tomáš Pivko konštatuje, že na trenažér boli zaškolení štyria skúsení inštruktori strediska. Plus aj dvaja dieľenski špecialisti. Jeden z 2. mechanizovanej brigády Prešov a druhý z opravárenského práporu Martin. „Naši zaškolení inštruktori majú dlhoročné skúsenosti pri príprave specialistov pozemného vojska. Priznali, že nová technika a učebňa je aj pre nich novým impulzom do ďalšej práce, určitým osviežením,“ hovorí kapitán Pivko.

Vedúci starší inštruktor mechanizovaných odborností nadrotmajster Peter Franko začínať v ozbrojených silách ešte v roku 1999 ako vojak základnej služby v bratislavských Vajnorochoch. Potom absolvoval ročnú práporčickú školu v Mokradi, pôsobil v mechanizovanom prápore Martin a neskôr prešiel do výcvikovej základne. Tu postupne zastával pozície od inštruktora, cez staršieho inštruktora, vedúceho staršieho inštruktora mechanizovaných odborností. V rámci špeci-

„Môžeme vykonávať nielen prípravu vnútri vozidla, ale aj na veži. A tak vlastne celý výcvik môžeme uskutočňovať so všetkými frekventantami kurzu naraz. Je to rýchlejšia a efektívnejšia práca na príprave nových špecialistov.“

nadrotmajster Peter Franko
vedúci starší inštruktor mechanizovaných odborností

zovaných kurzov má na starosti prípravu strelcov – operátorov BVP-2 a BVP M.

Turra30 šetrí financie

„Nový tréner pre mňa znamená výrazné skvalitnenie samotného procesu výcviku, ktorý už niekoľko rokov vediem. Vlastne celý osádka od veliteľa, cez strelca – operátora, až po vodiča bojového vozidla. Ale vytvára nové možnosti aj pre samotného inštruktora. Z riadiaceho pultu môžem ovládať tréner, riadiť a monitorovať cvičenie a mám stály prehľad o činnosti strelca či veliteľa vozidla. Vybavenie pracoviska mi umožňuje vytvárať si databázu frekventantov, taktické scenáre. Pri samotnom výcviku sledovať jeho priebeh a ovplyvňovať jednotlivé podmienky cvičenia. Vo fáze vyhodnotenia sa jeho záznam zapíše do databázy. Teda všetko, čo nám výrazne uľahčuje a zefektívňuje našu prácu,“ priznáva nadrotmajster Franko.

A čo sa týka úspory pri výcviku, pripomína, že v základni chýba bojové vozidlo, s ktorým by vedeli cvičiť. Preto museli chodiť do kasární 11. mechanizovaného práporu Martin a v prípade BVP M až do Michaloviec. Už len z toho je zrejma výrazná úspora zdrojov a prostriedkov. V útvaroch pracovali v ich garážach, halách, kde tiež neboli vždy najvhodnejšie podmienky na výcvik. Teraz ich majú frekventanti veľmi dobré. Veľkou výhodou je, že majú všetko pohromade. Teóriu v učebni a hneď vedľa praktický výcvik na tréneri.

Keď nadrotmajster Franko približuje výcvikové možnosti trénera, pripomína, že okrem iného umožňuje strelbu z miesta a v krátkych zastávkach, aj v pohybe. Ale tiež strelbu rôznymi typmi a množstvami munície. Využívajú sa statické i miznúce ciele, pohyblivé ciele. Umožňuje dynamický režim pri statických i pohyblivých cieľoch. V rámci trénera sú tri pracoviská: veliteľa, strelca – operátora a vodiča.

Ako vyzerá pracovisko veliteľa a aké možnosti poskytuje? Veliteľ má v pravej časti trénera k dispozícii ovládacie panel, tablet. Virtuálna realita sa zobrazuje prostredníctvom displeja, kde sa premietajú rovnaký scenár ako strelcovi. Veliteľ má možnosť vidieť simuláciu obrazu z nezávislého panoramatic-

kého veliteľského zameriavača. Okrem toho má aj možnosť simulácie funkcie Hunter Killer, teda nezávislého vyhľadávania a ničenia cieľov. Aby zažil realitu jazdy vozidla v teréne, sedadlo je umiestnené na vibračnej stoličici.

Reálny pohyb v teréne

Vpredu, v ľavej časti trénera je pracovisko vodiča a hneď za ním strelca – operátora. Rovnako ako veliteľ aj vodič sedí na vibračnej stoličici a teda zažíva reálny pohyb v teréne. Vodič má pred sebou zobrazovaciu jednotku, ktorá slúži ako náhrada za pozorovací prístroj vodiča. Pomerne verne mu zobrazuje terén a vedenie vozidla prostredníctvom virtuálnej reality. Má k dispozícii prepínače. Ich prostredníctvom môže vozidlo naštartovať, zapnúť svetlá a povoliť prevádzku vežového kompletu. Teda aj v jeho prípade ide o veľký posun vpred pri jeho výcviku.

Pracovisko strelca – operátora, ktoré sa nachádza za vodičom, poskytuje simuláciu ovládania jednotlivých systémov vežového kompletu. Strelec má k dispozícii ovládacie rukoväte, ovládacie panel a monitor. Virtuálna realita sa zobrazuje prostredníctvom monitoru, na ktorom je premietaný terén

Vežový komplet Turra30

je produkt EVPÚ Nová Dubnica a VRM Trenčín, vhodný na nácvik všetkých činností, súvisiacich s jeho ovládaním a obsluhou. Vráťane obsluhy zbraňových systémov. Parametrami garantuje vysokú efektívnosť výcviku pre inštruktorov. Zvýšenie úrovne technickej a taktickej prípravy osádok znižuje riziko poškodenia reálnej techniky, nasadenej vo výcvikových alebo bojových podmienkach.

Pomocou vyspelej simulácie možno napodobniť rozličné scenáre, terény, poveternostné a klimatické podmienky. Výcvikový komplet tak prispieva k zvýšeniu kvality prípravy osádok. Veľkou výhodou je úspora finančných nákladov spojených so zabezpečovaním výcviku. Pretože bez neho by sa museli vynakladať značné čiastky na výcvik a jeho logistické zabezpečenie. Pri simulovanom výcviku s vežovým kompletom Turra30 je činnosť frekventantov pod stálym dohľadom skúsených inštruktorov. Tí môžu v prípade potreby do výcviku priamo či nepriamo zasahovať. Takto sa zlepšuje spätná väzba.

Turra30 je diaľkovo ovládaný zbraňový systém navrhnutý tak, aby ho bolo možné integrovať na ľahkých kolesových alebo

bo pásových obrnených a bojových vozidlách. Používa sa predovšetkým ako súčasť bojovej nadstavby pechotných vozidiel, ktoré sú určené na plnenie bojových a špeciálnych úloh v rámci vlastnej bojovej zostavy, ako aj v hĺbke bojovej zostavy protivníka. Vďaka inováciám je výrazne ľahšia ako jej predchodcovia pri zachovaní rovnako účinnej balistickej ochrany.

s príslušnými objektmi simulujúcimi reálne zobrazenie, ako je to pri pozorovaní cez zameriavací prístroj strelca v reálnom vozidle. A aj jeho sedadlo umiestnené na vibračnej stoliči.

Nadrotmajster Franko konštatuje, že spomínané pracovisko strelca umožňuje, aby získal základné návyky na ovládanie prístrojov a zariadení. Má možnosť vybrať si a zmerať diaľku cieľa, voľbu druhu zbrane, vhodnej munície. Môže si zväčšiť optiku zameriavača, obsluhu v dennom i nočnom režime streľby s možnosťou riešenia situácie pri hmle či iných poveternostných podmienkach, streľbu s vypnutou i zapnutou stabilizáciou zbrane. „Okrem toho zabezpečuje výcvik v riešení streleckých úloh zo stojacieho a pohybujúceho vozidla na stojaci či pohybujúci sa cieľ. Umožňuje mu simuláciu dráhy strely k cieľu z každého druhu náboja, ktoré má vo vozidle k dispozícii. Navyše, simulácia vlastného výstrelu je prevedená po zvukovej i optickej stránke. Dajú sa cvičiť aj činnosti so systémom laserového ožiarenia.“

Virtuálna realita

Nadrotmajster Franko poznamenáva, že teraz všetko vyriešia obrazne povedané zapnutím piatich prepínačov. A všetko je vo virtuálnej realite, ktorá pomerne realisticky približuje výcvikový priestor. „Realita je napodobená na 70 až 75 percent. Doslova pridanou hodnotou je, že môžeme vykonávať nielen prípravu vnútri vozidla, ale aj na veži. A tak vlastne celý výcvik môžeme uskutočňovať so všetkými frekventantmi kurzu naraz. Je to rýchlejšia a efektívnejšia práca pri príprave nových špecialistov. Teraz vysvetlíme preberanú tematiku všetkým naraz, nemusíme ju stále opakovať. A ešte nám zostáva čas, ktorý sme predtým venovali každému samostatne. Dnes dokážeme cvičiť spoločne celú osádku. Je to veľký krok vpred.“

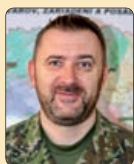
Starší inštruktor rotmajster Henrich Vargončík má bohaté profesionálne skúsenosti. Veď vojenskú strednú odbornú školu so špecializáciou výzbroj a munícia absolvoval už v roku 1990. Pôsobil v mnohých vojenských útvaroch. Začínal ešte v opravárenskom prápore v Plzni. Medzinárodné skúsenosti získal v misii ISAF v Afganistane a dva razy v Bosne a Hercegovine. V rokoch 2013 až 2020 vojenskú kariéru prerušil. V zahraničí pracoval pre SMS Dubnica na servise a údržbe zbraňových systémov v Ugande, Jordánsku, Česku, Abú Dabí, Rovníkovej Guinei. Po návrate zakotvil v martinскеj základni.

Ako sa mu aj v porovnaní so zahraničnými skúsenosťami pozdáva trenažér Turra30? „Je na úrovni. Plne reflektuje na potreby ozbrojených síl. Kurz je rozdelený na teoretickú

< ANKETA >

Podplukovník Peter Chlebko
zástupca veliteľa Základne výcviku
a mobilizačného doplňovania Martin:

„Trenažér Turra30 aj s učebňou je veľký posun najmä pre rotu bojového výcviku, ktorá ho obhospodaruje. Je to v našich podmienkach ten povestný závan 21. storočia. Reflektuje modernizačné projekty OS SR. Trenažér je na výcvik na technike s vežou Turra30, ktorá je na vozidlách BVP-M, tie sú vo výzbroji 2. mechanizovanej brigády. Zároveň sa bude môcť využiť aj pri výcviku špecialistov kolesových bojových vozidiel Patria, ktoré sa budú v roku 2024 postupne zavádzať do výzbroje OS SR. Som veľmi rád, že máme v základni takéto moderné výcvikové zariadenie, ktoré už dlho chýbalo. Výrazne rozširuje naše výcvikové možnosti.“

Nadrotmajster Peter Franko
vedúci starší inštruktor mechanizovaných
odborností:

„Trenažér a učebňa znamenajú výrazné skvalitnenie samotného procesu výcviku, ktorý už niekoľko rokov vediem. Vlastne celej osádky od veliteľa, cez strelca – operátora, až po vodiča bojového vozidla. Je to z nášho pohľadu desaťnásobne rýchlejšia a teda aj efektívnejšia práca pri príprave nových špecialistov, ako dosiaľ. Lebo ak v jednom kurze máme zhruba desať frekventantov, tak ich môžeme pripravovať naraz. Nie ako v minulosti, keď sme ich cvičili po jednom. U nás sa teraz dokáže vyvíjať spoločne celá osádka. Máme mapové rozhranie, priestor, kde dokážu viesť strelbu vo vyspelom virtuálnom prostredí. Počas výcviku môže kooperovať veliteľ so strelcom – operátorom, ale aj s vodičom, čo doteraz nebolo možné.“

Rotmajster Henrich Vargončík
starší inštruktor:

„Trenažér nám umožňuje plnohodnotný, kvalitný výcvik špecialistov na mechanickej časti i vo virtuálnej realite. Dajú sa do nej vkladať všetky potrebné objekty, živá sila a vojenská technika, a tak vytvoriť čo najreálnejšiu situáciu na bojisku. Len pre zaujímavosť: z pozemnej techniky tam možno dať tanky T-72, T-90, T-14 Armata, Leopard 2A4, bojové vozidlá MVP Turra30, CV-90, či BMP 3. Dnes sa s jeho využitím vlastne okrem streľieb dá urobiť celá príprava frekventantov v učebni a na trenažéri. To je nesmierna výhoda. V podstate len bojové streľby sa musia robiť priamo na strelnici. Som rád, že som sa dostal k tejto modernej výcvikovej technike.“

a praktickú časť a končí sa streľbami a záverečnými skúškami. Trvá dva týždne pre desať ľudí. Jeho úlohou je, aby frekventant kurzu vedel efektívne viesť strelbu a obsluhovať zbraňový systém, vežový komplet. Začíname klasicky teóriou, aby zvládli všetko, čo sa nachádza vo vozidle. Všetci si prechádzajú celú problematiku. Teda strelce – operátora preberá nielen svoje pracovisko, ale aj výcvik veliteľa. A veliteľia sa zasa učia problematiku strelca – operátora, aby ho v prípade potreby vedeli zastúpiť. Lebo aj vojna na Ukrajine ukázala, že je to veľmi dôležité. Okrem toho sa oboznámia s údržbou, nabíjaním, vybijaním, rozoberaním zbraňových systémov. Ale aj s prípravu zbrane na strelbu. Teda 30 mm kanónu, 7,62 mm guľometu PKT, dymových granátov a protitankových riadených striel. Simulátor trenažéra nám všetko spomínané umožňuje precvičiť.“ Podľa neho doteraz možnosti v prípade PTRS absentovali, rovnako aj v prípade dymových granátov. Aj preto je výcvik teraz efektívnejší.

Je dobré, že aj do Základne výcviku a mobilizačného doplňovania Martin, v priestoroch ktorej sa všetci noví profesionálni vojaci ozbrojených síl oboznamujú s prvými písmenami vojenskej abecedy v rámci základného vojenského výcviku i odbornej prípravy a kurzov, konečne zavítal už spomínaný závan 21. storočia v podobe moderného výcvikového kompletu. Je to dobré nielen z pohľadu skvalitnenia výcviku a prípravy, ale aj motivácie mladých ľudí.

Jozef Žiak • Foto: autor

Pokoj v duši, radosť v srdci

Na prahu nového roka 2024 odpovedajú vojenská biskupi na otázky o včerajšku, dnešku a zajtrajšku duchovných služieb v Ozbroyených silách SR.

Čo vám vlani vo vašej práci prinieslo najväčšie zadosťučinenie?

František Rábek: Vlani sme si pripomínali 20. výročie činnosti ordinariátu, čo sme využili na slávnostné poďakovanie predovšetkým Pánu Bohu, ako aj našim kolegom v duchovnej službe a všetkým spolupracovníkom, ktorí boli nápomocní pri budovaní tohto diela. Skutočnosť, že nám bolo a aj je dopriate rozvíjať naše poslanie v ozbrojených silách a zboroch, vnímam ako veľkú milosť. Z jednotlivých vecí ma teší napríklad pamätník všetkým vojakom, policajtom, hasičom, záchranárom, príslušníkom finančnej stráže či Zboru väzenskej a justičnej stráže, ktorí zomreli pri výkone svojej služby, a ktorý sme v novembri posvätili vedľa našej katedrály v bratislavských Krasňanoch.

Viktor Sabo: Pre mňa je zadosťučinením a božou milosťou všetkých 365 dní

v roku, kedy smie naša duchovná služba pôsobiť v prostredí ozbrojených síl a zborov. No ak by som mal vyzdvihnúť konkrétnu vec, bolo by to otvorenie prvej kaplnky Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v bratislavských Duklianských kasárňach. Teším sa, že je to vo vojenskom prostredí, pričom vchod je možný aj z civilu, z ulice. Dotiahnuť to nebolo jednoduché, všetkým zainteresovaným ďakujem. Teším sa aj z toho, že pri našom ostatnom rozhovore s ordinárom pánom biskupom Rábekom som mu ponúkol, aby v dohodnutom čase mohol kaplnku využívať aj ordinariát.

Ktoré z vašich ťažiskových úloh majú presah do nového roku?

František Rábek: Každý mesiac, týždeň aj deň budeme kontinuálne pokračovať v našej pastoračnej službe. To je najdôležitejšie. Z materiálnejších úloh

môžem spomenúť znovuvybudovanie kostola v leopoldovskej väznici. To síce priamo nesúvisí s rezortom obrany, ale v spolupráci s ministerstvom spravodlivosti a generálnym riaditeľstvom väzníc sa snažíme o túto nápravu krivdy z čias komunizmu. Ten kostol tam stál tri storočia, ale v roku 1952 sa na jeho zburaní museli podieľať aj väznení kňazi. Bude teda nielen sakrálnym priestorom určeným na pastoračnú prácu, ale aj pamätníkom politických väzňov, ktorí tu trpeli a zomierali pre svoje svedomie a vieru.

Viktor Sabo: Doplniť personálne obsadenie vo všetkých štyroch rezortoch kde pôsobíme. Najviac, traja duchovní, nám chýbajú v ozbrojených silách. Po jednom v rezortoch vnútra, financií a spravodlivosti. Nie je to jednoduché, pretože zastrešujeme jedenásť cirkví, ktoré nominujú svojich kandidátov podľa dohodnutého kľúča, pričom ani oni sami nemajú dosť svojich duchovných. Celkove sme obsadení približne na 70 %, síce nie je to najhoršie, ale treba vnímať aj to, že nám stúpa priemerný

vek. O to viac sa budeme snažiť získať mladších kolegov.

Ďalšie výzvy či vízie, ktoré so sebou prináša rok 2024?

František Rábek: Po tých 20 rokoch by mal už náš ordinariát byť dospelý. Tá dospelosť sa prejavuje v určitej životaschopnosti, zodpovednosti a samostatnosti. Áno, dá sa povedať, že systém je nastavený – a s uznaním ho vnímajú v celej Európe. Pravdaže, v rámci pastoraácie budeme pokračovať v našich púfach, budeme organizovať tábory pre deti či rozširovať prácu s rodinami. No k tej dospelosti patrí aj to, aby z nášho prostredia už vzišli kandidáti na kňazskú službu. Modlím sa teda okrem všetkého iného aj za to, aby z niektorých rodín vojakov či zamestnancov nášho rezortu obrany, z rodín policajtov, hasičov, záchranárov alebo príslušníkov zboru väzenskej a justičnej stráže vzišlo duchovné povolanie. A ak by to navyše bolo povolanie pre duchovnú službu v rámci nášho ordinariátu, bola by to veľká milosť.

Viktor Sabo: Dňa 19. septembra 1994 bola schválená obnova duchovnej služby v Armáde SR, takže verím, že si tento dátum pripomenieme. Vo Francúzsku v spolupráci s Vojenskou podpornou nadáciou chceme v máji pri príležitosti úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika odhaliť na jeho počesť Lavičku cti. Možno sa nám podarí uskutočniť duchovné cvičenia nielen s kňazmi, ale aj s laikmi z našich rezortov, čo sme u nás nikdy nemávali. Ťažiskom však ostáva naša duchovná služba ostatným ľuďom. Budeme napríklad pokračovať v organizácii detských letných táborov a chceme rozšíriť ponuku denných. Pripravujeme ďalší ročník nášho trojdňového turisticko-historického podujatia Duchovne po stopách hrdinov, ktoré sa tentoraz uskutoční na strednom Považí.

O čo budete v nasledujúcom období žiadať vedenie rezortu obrany? A o čo prosiť Pána Boha?

František Rábek: Môžem len zopakovať, že systém nášho pôsobenia je

viac-menej nastavený dobre a nejaké ďalšie systémové požiadavky nemáme. Len aby sme mohli pokračovať v našom poslaní. A keď sa niečo vynorí, keď bude treba riešiť voľačo aktuálne, verím v ústretovú spoluprácu. A o čo budem prosiť Pána Boha? Nových kandidátov na duchovnú službu som už spomenul – v rezorte obrany nám síce chýbajú len dvaja, ale roky pribúdajú každému z nás. Prosiť budem aj o to, aby sme všetci dozrievali vo viere. Aby sme sa my veriaci stávali uvedomelými kresťanmi, ktorí budú podľa svojej viery aj reálne žiť. Tak, aby sme mohli pozitívne pôsobiť vo svojom okolí. Či už v útvaroch ozbrojených síl, na pracoviskách rezortu obrany, ako aj vo svojej obci či meste, s presahom na celé naše Slovensko.

Viktor Sabo: Verím, že nám rezort obrany ešte podrží neobsadené miesta, kým nájdeme vhodných kandidátov na vojenských duchovných. Podľa koncepcie rozvoja duchovnej služby máme naplánované niektoré veci, o ktorých budeme s vedením rokovať. Vieme, že vzhľadom na ekonomickú situáciu bude istá konsolidácia výdavkov, takže uvidíme, ako sa nám podarí pokračovať v budovaní

„Služba v ozbrojených silách je náročná na stres, aj na čas, preto treba dbať na to, aby tieto nároky neboli vojakom na škodu, ale naopak – aby sa stali súčasťou upevnenia ich vzťahov.“

František Rábek

Multifunkčného pastoračného centra na Lešti. Rezortu sa budeme snažiť byť nápomocní v humanitárnej oblasti a verím vo všetkých oblastiach v dobrú spoluprácu. No a prosby smerom k Pánu Bohu? Predovšetkým mu treba ďakovať za to, že môžeme slúžiť. Každý z nás sa môže dostať do problémov. Vzťahových či materiálnych, niekoho bolí duša, iný hľadá cestu. Preto treba ďakovať za to, že nám dáva silu, odhodlanie pomáhať a chuť žiť.

Čo v novom roku 2024 želáte všetkým kolegom v rezorte obrany?

František Rábek: Asi všetci si želáme, aby sme tento rok mohli prežiť v pokoji. Bez nejakého zhoršenia bezpečnostnej situácie u nás, zároveň s nádejou, že situácia sa zlepší tam, kde bezpečie a mier nie sú. Zároveň želim všetkým vojakom a vojakom, aby sa im darilo v ich rodinnom živote. Služba v ozbrojených silách je náročná na stres, aj na čas. Vojaci odchádzajú do misií, na cvičenia – a často vo svojich rodinách chýbajú. To môže mať neblahé dôsledky. Preto treba dbať na to, aby tieto nároky neboli na ich škodu, ale naopak – aby sa stali súčasťou upevnenia ich vzťahov. K tomu by im mali byť nápomocné aj ozbrojené sily, vrátane našich vojenských duchovných. Aby aj vďaka svojim rodinám o to lepšie zvládali svoje náročné poslanie. To sa, pravdaže, týka nielen vojakov, ale aj rodín zamestnancov. Všetkým im želim Božiu milosť, zdravie, šťastie a pokoj v duši.

Viktor Sabo: Radosť v srdci, v ktorom prúdi láska. Aby neostala len na povrchu a na perách, ale aby vychádzala z vnútra. Odkiaľ bude prúdiť od človeka k človeku. Je to aj o úprimnej pomoci blížnym. O postoji, ktorý môže napomôcť zastaviť sváry a roztržky, no tiež nepokoje vo svete, vojny. Prajem nám to tak v našom rezorte obrany, pričom to želanie platí aj pre naše krásne Slovensko a pre celý svet.

Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement, autor

„Pre mňa je zadostučinením a božou milosťou všetkých 365 dní v roku, kedy smie naša duchovná služba pôsobiť v prostredí ozbrojených síl a zborov.“

Viktor Sabo

TÉMA

Lešť: 100 rokov

Najvýznamnejší slovenský vojenský výcvikový priestor si v novembri pripomenul sto rokov existencie. Z delostreleckej strelnice Oremov Laz sa za ten čas stalo moderné komplexné centrum výcviku, ktoré nemá obdobu nielen na Slovensku, ale prichádzajú sem cvičiť vojaci, policajti, hasiči a záchranári z celého sveta.

Výcvikový priestor Vojenského obvodu Lešť sa rozkladá približne 20 kilometrov južne od Zvolena v Krupinskej planine a v pohorí Javorie na ploche 145,5 štvorcových kilometrov a zahŕňa približne dve stovky objektov. Jeho korene siahajú do začiatku minulého storočia, keď v roku 1923 zriadili delostreleckú strelnicu československej armády Oremov Laz (Lešť). Od roku 1932 tu prebiehal hromadný výcvik vojsk. Počas druhej svetovej vojny priestor využívali aj jednotky armády Slovenského štátu vysielané na Krym.

V roku 1948 bol zriadený Vojenský výcvikový tábor Oremov laz pri Lešti. O dva roky neskôr vznikol Vojenský výcvikový priestor Lešť. V roku 1951 vystaňovali obce Lešť a Turie Pole. Po okupácii ČSSR spojeneckými vojskami

Varšavskej zmluvy boli na Lešti v rokoch 1969 až 1991 dislokované útvary 30. sovietskej gardovej motostreleckej divízie s veliteľstvom vo Zvolene (tankový pluk, protiletadlový raketový pluk, samostatný tankový prápor, úderný prápor). Dňa 1. januára 1997 zriadili na Lešti Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku, ktorý sa 1. februára 2014 zmenil na Centrum výcviku Lešť.

Centrum predstavuje v súčasnosti najväčší a najmodernejšie vybavený priestor na výcvik jednotlivých zložiek OS SR, ale aj bezpečnostného systému SR, NATO a EÚ na území Slovenska. Komplex, ktorý je v ňom umiestnený, je zameraný na výcvik vojenských, policajných, záchranárskych a zdravotníckych činností.

Oslavy storočnice

V Klube 800 Centra výcviku Lešť sa 22. novembra uskutočnili oslavy 100. výročia 1. písomnej zmienky o využívaní výcvikového priestoru Oremov Laz – Lešť.

Na podujatí sa zúčastnil štátny tajomník MO SR Igor Melicher, náčelník GŠ OS SR generál Daniel Zmeko a ďalší hostia. Medzi nimi nechýbali ďalší zástupcovia velenia OS SR, bývalí i súčasní velitelia a pracovníci Centra výcviku Lešť, veliteľ MN BG SVK český plukovník Miroslav Vybíhal.

Históriu nášho najvýznamnejšieho vojenského výcvikového priestoru Centra výcviku Lešť (rozkladá sa na ploche 14 575 hektárov) v priebehu sto rokov vo svojich vystúpeniach spomenuli riaditeľ CV Lešť Anton Maštalský, jeho zástupca plukovník Ľuboš Guľáš, riaditeľ Vojenského historického ústavu plukovník Miloslav Čaplovič i český vojenský historik kapitán Martin Vaňourek. Pripomenuli, že v priestoroch Lešti pôsobili od roku 1923 československí vojaci, počas druhej svetovej vojny armáda Slovenskej republiky, ktorej príslušníci sa v auguste 1944 aktívne zapojili do SNP, oslobodili ho vojaci rumunskej armády, po roku 1969 pomerne silná sovietska posádka a od roku 1993 priestor slúži na potreby slovenských ozbrojených síl. Od roku 2022 je v CV Lešť umiestnená aj Mnohonárodná bojová skupina NATO (MN BG SVK).

Štátny tajomník MO SR Igor Melicher, generál Daniel Zmeko i riaditeľ CV Lešť Anton Maštalský vyzdvihli, že Centrum výcviku Lešť v súčasnosti predstavuje moderné výcvikové zariadenie plne reflektujúce potreby OS SR a ďalších bezpeč-

nostných zložiek. Centrum stojí pred ďalšími výzvami v podobe skvalitňovania a rozvoja v súlade s potrebami 21. storočia v tejto oblasti.

Za prácu v prospech Centra výcviku Lešť z rúk štátneho tajomníka MO SR Igora Melichera, náčelníka GŠ OS SR generála Daniela Zmeka a riaditeľa Centra výcviku Lešť Antona Maštalského prevzali ocenenie súčasní i bývalí velitelia, profesionálni vojaci a zamestnanci Centra výcviku Lešť.

Náčelník GŠ OS SR generál Daniel Zmeko a riaditeľ CV Lešť Ing. arch. Anton Maštalský na oslave storočnice

Lešť v premenách času

História využívania vojenského priestoru Lešť siaha do začiatku minulého storočia, keď po vzniku Československej republiky bolo potrebné pre budovanú československú armádu vyčleniť priestory na všestranné zabezpečenie poľného výcviku v mierových podmienkach. Francúzski vojenski poradcovia vybrali priestor Oremovho Lazu s prihliadnutím na prírodné a klimatické podmienky.

1923

Vojenský výcvikový tábor 10. pešej divízie Oremov Laz

Československá armáda začala priestor využívať od roku 1923 ako delostreleckú strelnicu v podriadenosti 10.pd (pešej divízie) dislokovanej v Banskej Bystrici. Pozemky, na ktorých sa robil výcvik, boli súkromným majetkom využívaným na hospodárske účely. Výcvikové aktivity sa preto mohli vykonávať len v období keď priestor nevyužívali obyvatelia obcí (Lešť a Turie Pole), ktoré boli už niekoľko storočí v tomto priestore vybudované. Tiež všetky škody, ktoré vznikli výcvikovými aktivitami na súkromných pozemkoch, musela armáda

kompenzovať majiteľom pozemkov. K zvýšeniu vojenských aktivít v priestore Oremovho Lazu došlo v priebehu roku 1932 a od roku 1937 začala vojenská správa rokovať o výkupe pozemkov. Vzhľadom na udalosti v rokoch 1938-1939, keď došlo k rozpadu Československa a nasledujúcim vojnovým udalostiam, zámer vykúpiť pozemky sa neuskutočnil.

1939 – 1944

Výcvikový priestor armády

Po prepadaní Poľska v septembri 1939 bol v priestoroch Lešti istý čas zajatecký tábor pre poľských vojakov. V priebehu druhej svetovej vojny sa v priestoroch Oremovho Lazu sústreďovali a cvičili nové útvary predurčené na nasadenie na východnom fronte (Krym). Na delostreleckej strelnici strieľali delostrelecké útvary armády. Od 1. januára 1944 sa stal veliteľom vojenského výcvikového tábora Oremov Laz (ďalej VVT) major delostrelectva Alexander Korda. Tábor sa stal strediskom príprav na Povstanie pre široké okolie. Dňa 27. júla 1944 bol VVT zrušený a začal plniť úlohy

Čo je vlastne Lešť

Plukovník Luboš Guláš

„**N**ašou najväčšou pýchou je súčinnosťná strelnica,“ konštatuje zástupca riaditeľa Centra výcviku Lešť plukovník Luboš Guláš. „Je to najväčší manévrový priestor, ktorý je elektrifikovaný. Môžeme postaviť terčový manéver do piatich kilometrov. Na strelnici bojových vozidiel sa strieľa v podstate od ručných zbraní až po tanky. Veľmi kvalitné a moderne poňaté sú zariadenia na výcvik v zastava-

ných oblastiach a na špeciálny výcvik. Rovnako aj Jakub Village, ktorý má v sebe taktický záchranársky dopravný polygón. Družba je orientovaná na policajné špeciálne aktivity.“

Vyrástli tu výcvikové zariadenia, ako sú ruiny, zboreniská, dopravné tunely, železničná stanica. Záchranárom ponúkajú veľa možností na výcvik. Rovnako ako nechránené železničné priecestie, železničná stanica či dopravný tunel.

Aj preto sa v priestoroch Centra výcviku Lešť môžu organizovať súčinnosťné cvičenia, do ktorých sú zapojení vojaci, špecialisti, vojenské zdravotníctvo, hasiči, vojenský hasiči, ale aj civilní hasiči, záchranné služby. Ide o nadrezortné cvičenia, ktoré dokážu preveriť reakciu a súčinnosť všetkých zložiek integrovaného záchranného systému na rozličné nešťastia.

Celkovo možno na zabezpečenie výcviku a jeho realizáciu využívať zariadenia poľného výcviku, špeciálneho výcviku a simulačných technológií. K dispozícii sú strelnice: súčinnosťná, bojových vozidiel, delostrelecká a pechotná.

Riaditeľ CV Lešť Ing. arch. Anton Maštalský

Na odbornú prípravu CV Lešť disponuje: cvičiskom trhania a mínovania, vedenia bojových vozidiel, vodným cvičiskom, taktickými cvičiskami súčinnosťnej strelnice a strelnice bojových vozidiel.

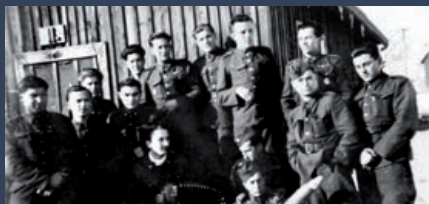
Medzi špeciálne výcvikové zariadenia patrí výcviková osada Jakub Village, takticko-strelecký trenažér Jakub Building Gun, vrtníkový a výsadkový trenažér Jakub Koloseum, lezecký trena-

tábora pre utečencov (ubytovaných bolo asi 1 000 utečencov). Po vypuknutí SNP sa doň aktívne zapojili útvary dislokované v Lešti. V jeho priebehu plnili obranné úlohy na taktických smeroch Krupina, Modrý Kameň, Čebovská Bukovina, Horný Tisovník a Lučenec. Po potlačení Povstania ovládli priestor nemecké jednotky, ktoré v oblasti patrolovali a uskutočňovali protipartizánske aktivity.

1945

Oslobodenie rumunskou armádou

O oslobodenie priestoru Oremovho Lazu a okolitých obcí sa zaslúžili najmä jednotky 1. rumunskej armády so svojimi útvarmi 2. a 10. pešej divízie. Po ťažkých bojoch proti nemeckej armáde oslobodili 13. februára Turie Pole, 15. februára Lešť. Samotný Oremov Laz bol oslobodený 18. februára 1945. Počas oslobodzovacích bojoch zahynulo asi 1 200 rumunských vojakov.

1950

Vojenský výcvikový priestor Lešť

Po skončení druhej svetovej vojny v rámci výstavby čs. armády došlo k prezbrojeniu armády na nové zbraňové systémy. Výcvik obslúh a osádok týchto zbraňových systémov s použitím bojovej munície si vyžadoval výcvikový priestor s väčšou plochou, aby sa vylúčili riziká ohrozenia života a zdravia, ako aj riziká vzniku škôd na majetku fyzických osôb.

Dočasná správna komisia v Modrom Kameňi výnosom č. 307/48 zo dňa 3. mája 1948 na základe § 37 zákona č. 131/1936 Zb. o obrane štátu a uznesenia zboru povereníkov zo

dňa 27. januára 1948, ktorým bolo schválené zriadenie vojenského výcvikového tábora (VVT) Oremov Laz pri Lešti, vydala vyhlásenie, že celé katastrálne územie obce Lešť, celé katastrálne územie obce Turie Pole, časť katastrálneho územia obce Veľký Lom a časť katastrálneho územia obce Suché Brezovo a ďalších dotknutých obcí sa vyhlasuje za priestor dôležitý pre obranu štátu podľa § 35 uvedeného zákona v hraniciach navrhnutých vojskovou správou. Dňa 14. júla 1950 sa doriešili otázky vytýčenia hraníc vojenského obvodu Lešť. Zároveň bol 1. august 1950 stanovený za dátum, ktorým prechádza všetok nehnuteľný majetok v priestore vojenského obvodu na vojskú správu.

Obec Turie Pole mala pred vysídlením asi 1 000 obyvateľov a pozostávala z viac ako 200 domov. Prvé rodiny odišli už v roku 1948. Posledných 850 obyvateľov sa začalo presídľovať v roku 1950 a poslední opustili obec v roku 1951. Vysídľovanie obce Lešť sa začalo v roku 1950 a vrcholilo v prvej polovici roka 1951.

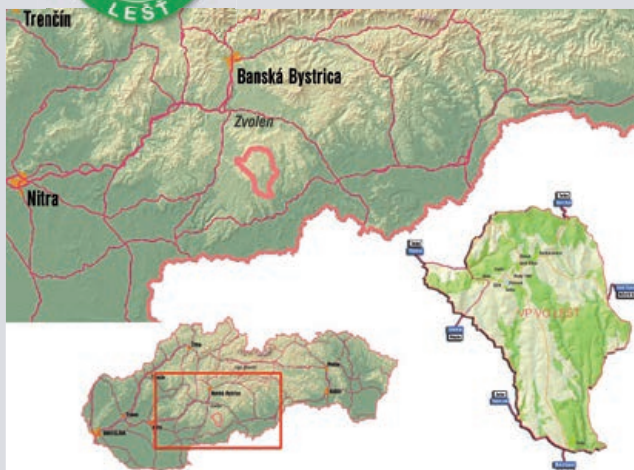
žer Jakub Climbing, lezecký trenažér Bralce – Via Ferrata, multifunkčný takticko-strelecký trenažér Družba Jakub High-Rise Building Gun, bariérová strelnica Družba, prekážková dráha podľa noriem CISM, Oremland Mount, Oremland Kishlak, cvičisko takticko-záchranárskych činností vo výškovej budove Tareac či zariadenia simulačných technológií.

Práve tie predstavujú dôležitý technický a systémový prostriedok pri výcviku a vzdelávaní jednotiek a útvarov ozbrojených a záchranných zložiek SR. Umožňujú prípravu a rozvoj jednotlivca, aj celých skupín na účinnejšie a efektívnejšie vykonávanie vojenských operácií na území SR v národnom prostredí, ale aj v spolupráci so zahraničnými partnermi krajín NATO a PĽP. Odbor simulačných technológií je výcvikovým zariadením, ktoré pre cvičiacu jednotku prostredníctvom simulácií vytvára čo najreálnejšie prostredie na riešenie bojových a nebojových udalostí z vytváraných scenárov budovaných na základe aktuálnych potrieb a cieľov výcviku.

Centrum výcviku Lešť

Základným účelom Centra výcviku Lešť je plniť úlohy súvisiace s bezpečnosťou a obranou štátu, vykonávaním zdravotnej starostlivosti, zdravotného zabezpečenia a špeciálnej prípravy predovšetkým špeciálnych jednotiek ozbrojených síl Slovenskej republiky a špeciálnych jednotiek výkonných zložiek bezpečnostného systému Slovenskej republiky.

Rozloha: 145,5 km²

Priemerná nadmorská výška: 450 – 800 m. n. m.

Najvyšší vrch: Javorie 1 043,7 m

Priemerná ročná teplota: 6 až 8 °C

Priemerný ročný úhrn zrážok: 700 – 800 mm

Priemerné maximum zimnej snehovej pokrývky: 400 mm

Na zabezpečenie výcviku a jeho realizáciu vo VP VO Lešť možno využívať

- zariadenia poľného výcviku
- zariadenia špeciálneho výcviku
- zariadenia simulačných technológií
- ubytovacie zariadenia
- stravovacie zariadenia
- športové a regeneračné zariadenia

Obec pred vysídlením mala 856 občanov a mala 236 domov. Dňa 13. mája 1951 sa zavŕšilo presídlenie 749 samostatných rodín. V rámci vysídľovania boli spísané dohody na úplné vyrovnanie nárokov za poštátnené nehnuteľnosti s 1 910 majiteľmi nehnuteľností. Majiteľom vyplatili celkom 187 miliónov Kčs.

1969

Dislokácia vojsk Sovietskej armády

Po okupácii ČSSR Sovietskou armádou 21. augusta 1968 (spolu s armádami Poľska, Maďarska, NDR a Bulharska) sa v nasledujúcich mesiacoch zásadným spôsobom menila dislokácia útvarov ČSLA. Veliteľstvo VVP Lešť

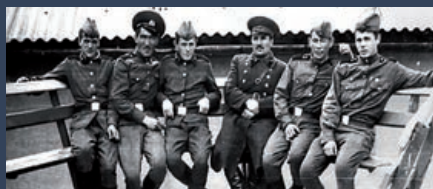
v priebehu roka 1969 uvoľnilo kasárenské, ubytovacie a skladovacie priestory v kasárňach Oremov Laz a presťahovalo sa na sídlisko Veľká Zábava. V tejto súvislosti vojenská správa dňa 26. augusta 1969 prevzala späť od obce Pliešovce budovu dvojtriednej základnej školy so zámerom ubytovania vojakov základnej služby, ako aj časť bytového fondu na zriadenie nevyhnutných kancelárskych priestorov. Na území vojenského obvodu Lešť boli v období rokov 1969 až 1991 dislokované útvary 30. gardovej motostreleckej divízie – veliteľstvo vo Zvolene. Išlo o 30. tankový pluk, 144. protiletadlový raketový pluk (kasárne Oremov Laz), 75. samostatný tankový prápor, 20. prieskumný prápor (kasárne Riečky). V súvislosti s novými potrebami Sovietskej armády, aj ČSLA v priebehu 70. až 80. rokov na území vojenského obvodu Lešť došlo k rozsiahlej výstavbe nových ubytovacích zariadení (sídlisko Družba, sídlisko Riečky, kasárenské objekty SA Oremov Laz, kasárenské objekty SA Riečky, kasárenské objekty SA

Broškov prameň, zrubový tábor ČSLA Slávia, táborisko ČSLA Riečky), výcvikových zariadení (tanková, pechotná, súčinnosť, letecká strelnica, cvičisko vedenia bojových vozidiel, vodné cvičisko Vododrom), parkovacích zariadení (parkové dvory SA Oremov Laz, parkový dvor SA Riečky, park techniky ČSLA Slávia) a skladovacích zariadení. V tomto období bol výcvikový priestor zaradený ako vševojskový výcvikový priestor, v podriadenosti veliteľa Východného vojenského okruhu (VVO) a slúžiaci ako výcviková základňa VVO a Strednej skupiny sovietskych vojsk.

1991

Odchod Sovietskej armády

V súvislosti s medzinárodnými záväzkami Česko-Slovenska v dodržovaní ľudských práv sa po odsune SA v roku 1991 uvažovalo v uvoľnených ubytovacích objektoch zriadiť utečenecký tábor s kapacitou 1 000 osôb. Tento zámer však zrealizovaný nebol.

Obec Lešť

Obec Lešť vznikla v stredoveku, doložená je z roku 1573, patrila rodu Balassovcov. Názov obce sa postupne menil z Lest, Leest (1573), Lestiné (1808), Lest (1920) až na dnešný názov Lešť. V rokoch 1554 – 1593 ju okupovali Turci, za vojen začiatkom 17. storočia bola zničená a vyľudnená. Obnovili ju okolo roku 1670 ako poddanskú obec sčasti Divín-

skeho a Modrokamenského panstva. Keď v Čechách nastalo prenasledovanie evanjelikov, šesť rodín zo Starého Hrozenkova na Morave našlo útočisko práve v Lešti. Neboli to však prvé styky s Českom. Tie nastali už po porážke husitov pri Lipanoch roku 1434. Vtedy sa časť bývalých husitov usadila v regióne. V roku 1828 mala obec 119 domov a 788 obyvateľov, ktorí sa zaoberali poľnohospodárstvom a obchodom s obilím.

Obec Lešť patrila v poslednom období svojej existencie pred vystahovaním administratívne do okresu Modrý Kameň, ktorý bol súčasťou Novohradskej župy. Najvyšším bodom obce bola Kobola (665 m. n. m.), v južnej časti chotára obce zasa Kamenný vrch (502 m. n. m.). Obec patrila k východnej časti Krupinskej planiny. Chotár má ráz plošiny mierne sklonenej na juh. Celková výmera obce Lešť bola 3 205 hektárov. V roku 1951 muselo Lešť opustiť 856 občanov. Zostalo v nej 236 domov vrátane kostola, fary, školy a obecných budov. Väčšina obyvateľov sa usadila v okresoch vtedajšieho Stredoslovenského kraja.

1993

Vojenský výcvikový priestor Lešť ASR
Odsun sovietskych vojsk, rozdelenie ČSFR, priniesli na Lešť nové výzvy. Opustené priestory, výcvikové zóny, ale aj infraštruktúra, v ktorej bývali, bola voľná a hľadali sa možnosti jej využitia. Po rozdelení federálnej armády bolo potrebné uložiť materiál a vojenskú techniku. Preto na Lešti vznikla základňa pre neupotrebitelný a nadbytočný materiál, kde sa likvidovala vojenská technika rádovo v stovkách kusov. Zároveň presunuli na Lešť stavebnú základňu 602 (z Čiech), ktorá pôsobila práve z Lešti (v rokoch 1993 – 1995) v prospech ASR. V rokoch 1990 – 1995 časť ubytovacích a parkovacích zariadení využívala Základňa pre sústredovanie nadbytočnej a neupotrebitelnej techniky. Časť ubytovacích a parkovacích priestorov v kasárňach Riečky sa aj v súčasnosti využíva ako sklady. V Lešti sa v tomto období uskutočnili aj prvé medzinárodné vojenské cvičenia v rámci Partnerstva za mier s účasťou armád NATO.

1997

Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR

Od roku 1997 na území vojenského obvodu pôsobil Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku Lešť (ÚŠZV) ako organizačná zložka MO SR. Od roku 2004 ÚŠZV pôsobí ako rozpočtová organizácia MO SR. V Lešti sa ďalej organizovali mnohé medzinárodné cvičenia, spoločné výcviky príslušníkov slovenských ozbrojených síl s armádami NATO, prebiehala tam aj príprava zahraničných jednotiek pred ich nasadením do misií OSN (napríklad Pakistanu či Bangladéša). Od 1. januára 2005 do 1. mar-

ca 2006 bolo súčasťou ÚŠZV Lešť Vojenské výcvikové kynologické stredisko v Hronseku, od 1. apríla 2005 do 31. januára 2008 aj Regeneračné stredisko Trenčianske Teplice. Dňa 1. 7. 2008 do štruktúry ústavu včlenili bývalý Vojenský útvar 4558 Lešť. Vzápätí 1. júla 2008 došlo k prepodriadeniu VÚ 4558 – VVP Lešť, Posádkovej správy budov – PSB Lešť a Spoločného bojového a výcvikového centra Martin so sídlom v Lešti pod velenie ÚŠZV Lešť. V priestoroch vojenského výcvikového centra sa v júni 2013 uskutočnilo dovtedy najväčšie medzinárodné logistické cvičenie Capable Logisticians 2013, na ktorom sa zúčastnilo 1 800 cvičiacich z 35 členských i partnerských krajín NATO.

2014

Centrum výcviku Lešť

Poslaním CV Lešť podľa zriaďovacej listiny je plniť úlohy obrany a bezpečnosti štátu, zabezpečovať potreby výcviku pre OS SR, ozbrojené

Rodák spomína

Podplukovník v. v. Štefan Pomoty

Podplukovník v. v. Štefan Pomoty je rodák z Lešti. Jeho otec robil vo vojenských lesoch lesníka, mama pracovala na pošte.

„Celú svoju mladosť som až do roku 1974, keď som nastúpil do vojenského gymnázia SNP v Banskej Bystrici, vyrastal na území Vojenského obvodu Lešť. Potom som absolvoval vysokú vojenskú školu pozemného vojska vo Vyškove a nastúpil som do vtedajšieho 68. motostreleckého pluku do

Vimperka na Šumave. Šumavu som teda dôkladne spoznal, najmä Vojenský výcvikový priestor Boletice. Ale len z vojenského hľadiska, čo ma mrzí, lebo keď som sa tam neskôr vrátil už nie ako vojak, zistil som, že je to krásny kraj. Neskôr ma vojenská kariéra zaviala na Moravu do 6. motostreleckého pluku Uherské Hradiště. Tak som zasa dôvernejšie spoznal Vojenský výcvikový priestor Libavá.

Potom nastala v mojej vojenskej kariére 4-ročná prestávka, lebo som v roku 1990 odišiel do zálohy. Vrátil som sa do rodného regiónu. V roľníckom družstve Hontianske Moravce som bol najskôr vodič – strojník. Neskôr som už mal na starosti celú mechanizáciu družstva. V roku 1994 som sa vrátil do armády a dostal som na Lešť. Vtedy sa šírili také reči, že tam chodia vojaci slúžiť za trest. No ja som to tak nevnímal. Naopak, bol som rád, že som vo svojom rodnom kraji.

Na Lešti som slúžil až do roku 2016. Začínal som ako vojenský policajt. Robil som 4 roky náčelníka oddelenia Vojenskej polície Banská Bystrica. V roku 2005 som nastúpil na pozíciu prednostu Obvodného úradu Vojenského obvodu Lešť. To je niečo ako starosta obce. Keď som nastupoval, obvod mal 225 obyvateľov v okrajových osadách. Bolo treba všetko zabezpečiť. Celý chod obvodu. V roku 2016 som dosiahol vek na odchod do zálohy, tak som skončil. Byť mám v Pliešovciach, ale prakticky celý rok som na chalupe (dom po svokrovcach). Teda celú starostlivosť o dom, čo som za 38 rokov vojenskej kariéry nestíhal, dobieham teraz.“

Tému pripravil Jozef Žiak

Foto: CV Lešť, VHÚ, MN BG SVK, autor, Ivan Kelement, SITA, TASR

zborné, spravodajské služby, záchranné zložky a zabezpečovať potreby výcviku pre zahraničných partnerov. Na splnenie týchto cieľov smerovali na Lešť v posledných rokoch nemalé investície. Zvýšili kapacity a rozšírili spôsobilosti výcvikového priestoru. Reagovali tak na požiadavky modernizácie výcviku a zabezpečenia primeraných podmienok cvičiacich jednotiek (vyrástli moderné ubytovacie bloky Slávia, mnohé cvičiská, strelnice, výcvikové objekty). Nielen pre potreby a výcvik príslušníkov OS SR, ale aj Hasičského a záchranného zboru a ďalších ozbrojených zložiek Slovenskej republiky.

2020

Karanténne centrum

V rámci covidovej krízy sa v roku 2020 stalo z výcvikového centra na niekoľko mesiacov karanténne centrum. CV Lešť bolo k dispozícii na príjem a ubytovanie zamestnancov a profesionálnych vojakov rezortu obrany a občanov

Slovenska po príchode zo zahraničia vzhľadom na povinnú karanténu. Celkovo bolo v karanténnom centre umiestnených 1 338 osôb.

2022

Mnohonárodná bojová skupina NATO (MN BG SVK).

V súvislosti s vojnou na Ukrajine, prijalo velenie NATO opatrenia na lepšiu ochranu svojho východného krídla. K už predtým zriadeným mnohonárodným bojovým skupinám v Pobaltí a Poľsku pribudla aj na Slovensku Mnohonárodná bojová skupina NATO (MN BG SVK). Jej

podstatná časť je dislokovaná práve v priestoroch Centra výcviku Lešť. Spočiatku jej súčasťou boli vojenské kontingenty Armády Českej republiky (celej skupine velí český zástupca), Nemecka, Slovinska, USA a Holandska. V priebehu roka 2024 sa spomínaná bojová skupina v súlade s pravidlami NATO postupne preformuje na zoskupenie brigádneho typu a velenie prevezme Španielsko. V CV Lešť pribudli najmä v časti Riečky a neďaleko Vododromu moderné kontajnerové ubytovacie zariadenia pre zahraničné jednotky.

Budúcnosť amerického bombardovacieho letectva

Vojenské letectvo Spojených štátov sa opiera o tri typy strategických bombardérov: B-52H Stratofortress, B-1B Lancer a B-2A Spirit. Vlni v novembri absolvoval prvý let prototyp B-21 Raider. Je to po troch desaťročiach nový typ bombardéra na americkej oblohe.

Trojica dnešných bombardérov vznikala v rôznych obdobiach za odlišných okolností. Každý z nich má iné vlastnosti. B-21 Raider by ich mal v budúcnosti nahradiť – okrem jedného, paradoxne toho najstaršieho. B-52 absolvoval prvý let v roku 1952. Po ďalšej modernizácii by mal slúžiť aj po roku 2050, teda po sto rokoch!

B-52 vznikol ako klasický strategický bombardér určený na diaľkové misie do hĺbky nepriateľského územia. Pred stíhačkami ho mal chrániť palubný strelec. V 50. rokoch hliadkovali B-52 neďaleko hraníc ZSSR vyzbrojené atómovými bombami, aby v prípade jadrovej vojny podnikli okamžitý protiútok. Keď sa v 60. rokoch skokovo zvýšila úroveň sovietskych rakiet zem-vzduch, mali B-52 útočiť prízemným letom, vo výške maximálne 120 metrov, aby ich nezachytili radary. Prízemný let však predstavoval osemnásobne vyššiu záťaž pre drak lietadla v porovnaní s letom vo veľkej výške. To viedlo k rýchlemu opotrebeniu najmä krídel B-52.

Po skončení vojny vo Vietname sa B-52 začali čoraz viac používať ako nosiče rakiet vzduch-zem. Na tento účel sú ideálnou platformou. Majú veľký dolet – vyše 14 000 km bez dopĺňania paliva – a veľkú nosnosť, až 32 ton výzbroje. Prakticky kdekoľvek na svete tak môžu vypustiť strely s plochou dráhou letu bez toho, aby sa vystavili ohrozeniu zo strany protivzdušnej obrany protivníka. To je dôvod, prečo v USA práve prebieha modernizácia celej flotily Stratofortressov. V službe ich je 74 a ďalšie necelé dve desiatky sú zakonzervované a pripravené na opätovnú aktiváciu v prípade potreby.

Základom modernizácie je výmena motorov Pratt & Whitney TF33 za nové pohonné jednotky Rolls-Royce F130. Tie majú podobné rozmery aj výkon. Okrem toho, že staré motory už boli opotrebované, je hlavnou výhodou F130 vyššia úspornosť. Celá výmena motorov na B-52 bude završená v roku 2038 a americké letectvo za ňu zaplatí 2,6 miliardy dolárov. Popri nej prebieha aj modernizácia zbraňových sys-

B-1B Lance

B-2 Spirit

témov, elektroniky a prístrojového vybavenia.

B-1 a B-2 vyradia

Viacere projekty, ktoré mali B-52 nahradiť, nedopadli úspešne. Bombardéry B-58 Hustler boli pomerne rýchlo vyradené zo služby, stroje XB-70 Valkyrie sa do nej ani nedostali. Až v 80. rokoch prišiel stroj B-1B Lancer, ktorý nahradil aspoň staršie verzie B-52. Jeho úloha však bola iná. Je to nadzvukový stroj, ktorý mal slúžiť práve na rýchle prieniky cez obranu protivníka. Americké letectvo ich má 45. Pokroky v protivzdušnej obrane znamenajú, že Lancer je prvým adeptom na vyradenie.

Na začiatku 90. rokov vstúpil do služby bombardér B-2 Spirit. Využíval vtedy najmodernejšie technológie stealth na to, aby bol ťažšie zachytiteľný radarom a mohol vykonávať svoje misie v tajnosti. USA ich však majú len málo, aktuálne iba 19 z 21 postavených. Pokroky v technológii stealth znamenajú, že aj B-2 je zrelý na nahradenie.

Oba typy – B-1 aj B-2 – by mali byť vyradené do roku 2040. Ich nástupcom sa má stať nový Northrop Grumman B-21 Raider. Jeho vývoj sa začal v roku 2011 a prvé informácie o projekte prenikli na verejnosť v roku 2015. Prvý prototyp predstavili v decembri 2022 a do vzduchu sa dostal 10. novembra 2023. Jeho intenzívne testovanie prebieha v prísne utajenom režime na základni Palmdale v Kalifornii v rámci 412. testovacieho krídla. Zároveň sa pracuje na šiestich ďalších predsériových kusoch.

Môže ich byť až 200

Nový bombardér má tvar samokrídla bez chvosta, podobne ako jeho predchodca B-2. Ten má rozpätie krídel 52,4 m a dĺžku 21 m, B-21 je oproti nemu viditeľne menší. Jeho predpokladané vlastnosti i výkony sú utajované, predpokladá sa však, že bude mať väčší dolet. Je navrhnutý tak, aby sa v budúcnosti doň dali ľahko integrovať nové zbraňové a elektronické systémy, ktoré dnes ešte neexistujú. Jeho prevádzka

B-52H Stratofortress

má byť lacnejšia, pretože povrchový materiál, ktorý pohlcuje elektromagnetické vlny vyžarované radarom, bude odolnejší a menej náročný na údržbu.

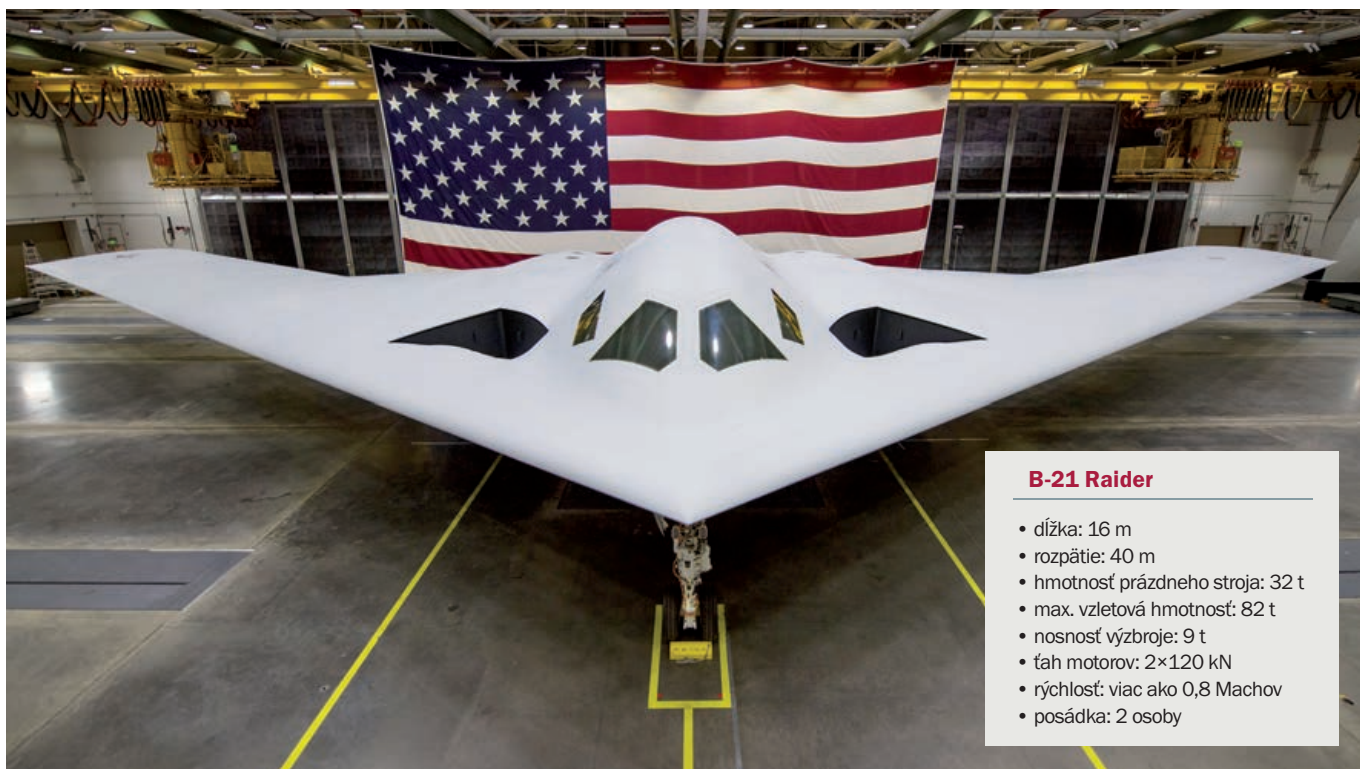
Prvý sériový stroj by mali zaradiť do služby v roku 2027. V prvej objednávke ich chce americké letectvo kúpiť najmenej sto. Očakáva sa, že flotilu B-21 bude napokon tvoriť 175 až 200 kusov, ale to je zatiaľ hudba budúcnosti. Cena jedného stroja je pritom 700 miliónov dolárov.

Celkové náklady na vývoj, kúpu a prevádzkovanie flotily sto kusov B-21 sa v priebehu 30 rokov odhadujú na viac ako 200 miliárd dolárov.

Stroj B-21 má mať dvojčlennú posádku, no uvažuje sa, že by eventuálne mohol pôsobiť aj ako bezpilotný dron. V USA tiež prebieha vývoj novej stíhačky šiestej generácie, ktorá má nahradiť lietadlá F-22 Raptor. Jednou z úloh stroja, ktorý je zatiaľ označovaný ako F-X, má byť sprevádzanie bombardérov B-21. Má im pomáhať preniknúť do hĺbky nepriateľského územia a ochrániť ich pred stíhačkami protivníka. Lietadlá F-X budú pilotované, ale majú nosiť vlastné bezpilotné prostriedky vybavené umelou inteligenciou, ktoré im budú pomáhať.

Žiadne z doteraz uvedených amerických strategických bombardérov nepoužíva iný štát okrem USA. V prípade B-21 sa však ešte pred štartom prvého prototypu objavili úvahy o jeho možnom zahraničnom používateľovi. Tým by sa mohla stať Austrália, ktorá v poslednom období rozbehla nebyvalú obrannú spoluprácu s USA. Jej výsledkom je transfer pokročilých technológií v podobe ponoriek s jadrovým pohonom pre austrálske námorníctvo. V tomto svetle sa ani transfer B-21 nejaví ako úplne nereálny. Zástancovia B-21 pre Austráliu argumentujú tým, že stroj unesie omnoho viac výzbroje na oveľa väčšiu vzdialenosť ako stroje F-35, ktoré tvoria základ austrálskeho letectva. Navyše by mohli pôsobiť z relatívneho bezpečia dobre vybavených základni na juhu Austrálie, kým F-35 sa by pre operácie nad Tichým oceánom museli presunúť na sever kontinentu.

Miroslav Barič

B-21 Raider

- dĺžka: 16 m
- rozpätie: 40 m
- hmotnosť prázdneho stroja: 32 t
- max. vzletová hmotnosť: 82 t
- nosnosť výzbroje: 9 t
- ťah motorov: 2×120 kN
- rýchlosť: viac ako 0,8 Machov
- posádka: 2 osoby

Nové nadzvukové lietadlo

Americké letectvo prevzalo prvé nadzvukové cvičné lietadlo T-7A Red Hawk. Vyvinuli ho spoločne firmy Boeing a Saab ako náhradu za stroj T-38 Talon. Je pomenované po stíhacej letke černošských pilotov, ktorú prezývali Red Tails, pretože chvosty lietadiel mali namaľované na červeno, a po stíhačkách P-40 Warhawk, na ktorých bojovali v druhej svetovej vojne.

Americké letectvo ich chce kúpiť 351, s opciou na ďalších 124. Uvažuje sa tiež o úprave na bojovú verziu F-7. Tá by mohla v budúcnosti nahradiť v amerických službách stíhačky F-16 a mohli by ju ponúkať aj na export. T-7A má dĺžku 14,3 m a rozpätie 9,3 m. Má jeden motor s ťahom 77 kN s prídavným spaľovaním, s ktorým dosahuje rýchlosť 1,05 Machov. Dolet je 1 800 km a výškový dostup je viac ako 15 000 m.

..... Miroslav Barič

Ceaușescove tanky nahradia Abramsy

Ministerstvo zahraničných vecí USA schválilo možný predaj tankov Abrams Rumunsku. Za 2,53 miliardy dolárov by rumunské ozbrojené sily mohli získať 54 tankov M1A2 a dvanásť pomocných vozidiel na ich podvozku. Tie zatiaľ neboli špecifikované, ale môže ísť o ženijné odminovacie, mostné alebo odťahovacie tanky.

Rumunsko má vo výzbroji tanky TR-85M1 vlastnej výroby vyvinuté ešte za čias komunistického diktátora Ceaușesca. Vychádzajú ešte zo starého sovietskeho tanku T-55 a nesú kanón kalibru 100 mm, ktorý je v súčasnosti už nedostačujúci. Celkovo chce Rumunsko ako ich náhradu získať až 300 moderných tankov. Nemusi ísť nevyhnutne tiež o Abramsy, hoci z hľadiska logistiky by to bolo výhodnejšie. Rumunsko sa však v ďalších kolách nákupu tankov nebráni ani iným typom. Do úvahy prichádzajú napríklad nemecké Leopardy 2 alebo juhokórejské stroje K2 Black Panther.

Ďalšia zničená ruská loď

Ukrajinské ozbrojené sily pokračovali v postupnej likvidácii ruskej Čiernomorskej flotily. Začiatkom novembra bola v lodeniciach v prístave Kerč na okupovanom Kryme zasiahnutá korveta Askold. Trafili ju najmenej dve strely s plochou dráhou letu Storm Shadow. Výbuchy a následný požiar loď poškodili natoľko, že jej oprava nebude možná.

Korvetu Askold sa totiž nedarilo dokončiť ani predtým, hoci na vodu ju spustili už v roku 2021. Patrí do novej triedy Projekt 22800 Karakurt z roku 2015. Zo šesťnástich rozostavaných lodí sa však doteraz podarilo dokončiť len štyri. Od roku 2019 spustili na vodu ďalších deväť, no ani jednu z nich zatiaľ nezaradili do služby. Dôvodom sú najmä sankcie uvalené na Rusko. Korvety triedy Karakurt sú dlhé 67 metrov a majú výtlak 860 ton. Nesú kanón kalibru 100 mm a osem striel s plochou dráhou letu Kalibr.

Tatra 815 ako samohybné delo

Ukrajinci vytvorili improvizované samohybné delá na podvozku nákladných automobilov Tatra 815 8×8. Použili vozidlá vo verzii AV-15, čo bol pôvodne žeriavový a vyslobodzovací automobil a tiež verziu 20-VP, čo bol plošinový voz na prepravu kontajnerov. Za pôvodnú kabínu nákladného auta namontovali starý sovietsky protiletadlový kanón KS-19 kalibru 100 mm, ktorý pochádza ešte z roku 1947, je však stále vhodný na ostreľovanie pozemných cieľov. V takom prípade má dostrel 21 km.

Ukrajina mala delá KS-19 stále uložené v skladoch a výhodou je aj to, že muníciu kalibru 100 mm nepoužívajú žiadne iné zbrane, takže jej tiež ostalo dosť. Samohybné delá na podvozku Tatra používa 241. brigáda teritoriálnej obrany Ukrajiny. Strieľa sa s nimi dozadu, streľba do boku nie je pre silný spätný náraz vhodná. Po „použití“ môžu okamžite opustiť palebnú pozíciu.

Prvý zostrel vo vesmíre

Izraelskú protivzdušnú obranu tvoria tri vrstvy. Na krátku vzdialenosť je to systém Železná kupola, na strednú vzdialenosť Dávidov prak a na veľkú vzdialenosť systém Arrow (Šíp). Spoločne ho financujú a vyrábajú Izrael a USA. Systém tvoria dva typy rakiet, Arrow 2 a Arrow 3, ktoré využívajú rovnaké odpaľovacie zariadenie. Obe rakety sú dvojstupňové, líšia sa výkonmi. Arrow má dostrel do vzdialenosti 150 km a do výšky mimo zemskej atmosféry. Arrow 3 má dostrel do vzdialenosti až 2 400 km a do výšky viac ako 100 km.

V aktuálnom konflikte podporili hnutie Hamas aj jemenský povstaleci Húťovia. Na Izrael vystrelili 31. októbra balistickú raketu, ktorá bola zostrelená raketou Arrow 2 mimo zemskej atmosféry. Pokladá sa to za prvý zostrel vo vesmíre. Ďalšiu raketu, zrejme Ghadr-110 iránskej výroby, vystrelili Húťovia 9. novembra. Tá bola zničená izraelskou strelou Arrow 3, čo je vôbec prvé operačné použitie tejto rakety.

Bulharsko kúpi Stryker

Bulharský parlament v novembri odhlasoval nákup 183 amerických osemkolesových obrnených vozidiel Stryker za 1,5 miliardy dolárov. Najväčšiu časť z nich – 90 kusov – budú tvoriť bojové vozidlá pechoty M1296 Stryker Dragoon. Tie sú vybavené veľkou diaľkovo ovládanou vežou s kanónom kalibru 30 mm a zásobou munície 156 granátov. Koaxiálne s kanónom je lafetovaný guľomet kalibru 7,62 mm so 400 nábojmi. Vozidlo má dvojčlennú posádku a dokáže prepraviť ďalších deväť vojakov.

Vo svete je pritom najrozšírenejšou verziou Strykera obrnený transportér M1126 s diaľkovo ovládaným guľometom na streche. Tejto verzii však Bulharsko kúpi len 17 kusov. Ďalej chce získať deväť ženijných vozidiel M1132, 24 zdravotníckych M1133, 33 veliteľských M1130 a desať kusov M1135 na prieskum zbraní hromadného ničenia. V bulharskej armáde nahradia staré pásové stroje BVP-1.

Monrovia, poďakovanie OSN za misie
UNOMIL (1993 - 1997)
a UNMIL (2003-2018)

LIBÉRIA:

Rýchlo a nebezpečne

Desaťčlenná skupina slovenských vojenských pozorovateľov pôsobila pred tridsiatimi rokmi v africkej Libérii. Mladá Armáda SR reagovala vyslaním svojich dôstojníkov na požiadavku OSN obdivuhodne rýchlo.

V krajine pokračovali lokálne boje aj po našom príchode 12. novembra 1993 napriek dohode o prímerí, ktorú uzavreli rozhodujúce znepriatelené skupiny v Cotonou v Benine v auguste uvedeného roku,“ spomenie pplk. v. v. Ľubomír Klimek. Dôstojník, ktorý bol pred vyslaním odborným asistentom na katedre taktiky košickej Vysokej vojenskej leteckej školy, dodáva: „Do misie UNOMIL (United Nations Observer Mission in Liberia) sme síce vycestovali kontrolovať zachovávanie mierových dohôd medzi znepriatelenými stranami, proces odzbrojovania a prípravu volieb, no nepriateľské skupiny, ktoré boli viazané dohodou o prímerí, si zriadili svoje, takpovediac, dcérske bojové skupiny. No a tie

veselo vraždili ďalej.“ Mimochodom, štrnásťčlennú skupinu vojenských pozorovateľov Armády Českej republiky viedol Ján Vitko. Vtedy podplukovník, dnes plukovník, so slovenskými koreňmi. Skupina priletela do Monrovie šesť týždňov po našich – 31. decembra 1993.

Okamihy rozhodovania

Misia UNOMIL bola v súlade s rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN zriadená v októbri 1993 v počiatkovej sile 303

Nigérijskí vojaci v Libérii už v ďalšej misii UNMIL (The United Nations Mission in Liberia), ktorá začala v stále bojujúcej Libérii pôsobiť od októbra 2003.

Monrovia, september 1994: hore zľava Viliam Bystrian, Ján Kabát, Jozef Šimo, Dušan Pančík, Marián Áč, Ivan Bílý, vľavo dole poľský major Tadeusz Spodniak, Radomír Jašš a Ľubomír Klimek

vojenských pozorovateľov z 22 krajín. Ďalšie vyše tri stovky ľudí boli v pozíciách zdravotníckeho personálu či ženijného a logistického zabezpečenia. Celkove mali mierové sily okolo 15-tisíc vojakov, vrátane takmer 900 policajtov OSN. V mierovom procese sa popri OSN angažovali politicky a vojensky najmä krajiny Hospodárskeho spoločenstva západoafrických štátov (ECOWAS).

„Naša desiatka vycestovala len mesiac po zriadení misie, čo bolo aj v medzinárodnom kontexte vnímané ako obdivuhodná akcieschopnosť mladej Armády SR,“ konštatuje generálporučík v. v. Marián Áč, v čase vyslania odborný asistent na Vysokú vojenskú technickú školu v Liptovskom Mikuláši.

Spomeňme, že Libéria v rokoch 1989 až 2003 prešla opakujúcimi sa ničivými občianskymi vojnami. „V tomto období medzi sebou bojovali o ovládnutie krajiny, vrátane jej diamantových baní, najmä ozbrojené frakcie The Interim Government of National Unity of Liberia (IGNU), The National Patriotic Front of Liberia (NPFL) či The United Liberation Movement of Liberia for Democracy (ULIMO),“ približuje pplk. Klimek. „To viedlo k úplnému zrúteniu poriadku, práva a smrti milióna najmä civilistov. V krajine s 3,5 milióna obyvateľov sa 850-tisíc ľudí stalo vnútroštátnymi utečencami,“ dodáva genpor. Áč.

Keď sondujeme, čo viedlo týchto vtedy mladých dôstojníkov do takej nebezpečnej krajiny, akou vtedy Libéria bola, nevynechali sme ani otázku, ako vnímali vznik samostatnej Slovenskej republiky a rozhodovanie, čo ďalej. „Pokojné rozdelenie Československa som privítal, Slovenský národ túžil po samostatnosti. Očakával som, že to bude úspešný príbeh na oboch stranách rieky Moravy a ukázalo sa, že moje očakávania sa naplnili,“ spomenul genpor. Áč. „Vždy som bol, aj som hrdý Slovák. Vznik Slovenskej republiky som privítal s nadšením, ale aj s reálnymi obavami, ako sa nám podarí vybudovať štátne inštitúcie a aké bude mať postavenie v štáte armáda. Keďže sme aj s ostatnými príslušníkmi misii a operácií prispeli k renomé Slovenska, o to viac som spokojnejší,“ pridáva sa pplk. Klimek.

Podplukovník v. v. Radomír Jašš, odbornosťou letovod, dokonca vernosť Slovenskej republike podpisoval v severnom Iraku, kde ho do Kurdistanu vyslala ešte federálna armáda ako člena pozorovateľskej misie UNGCI: „Potom som irackú misiu musel opustiť, lebo pri delení v nej ostalo naše zastú-

Liptovský Mikuláš, november 2023: Ľubomír Klimek, Juraj Latta, Dušan Pančík, Radomír Jašš, Jozef Šimo, Marián Áč a Ivan Bílý, na stretnutí bol aj Ján Kabát

penie Armáde Českej republiky. V náš samostatný štát som však veril a nebolo mi dobre z politikov, ktorí plakali, že Slovensko do roka skrachuje a zanikne. Keď mi potom priamo z nášho generálneho štábu zavolali s ponukou zbaliť sa a vycestovať do Libérie, o ktorej som nevedel ani kde leží, okamžite som povedal, že idem.“

Prečo? „Lebo chcel som nové skúsenosti, chcel som spoznať novú krajinu, reprezentovať v nej Slovensko... A zarobiť.“

Zajatia a hrdosť

„Pri prvom zajatí rebelmi sme boli štyria pozorovatelia a traja styční dôstojníci prepustení asi po hodine,“ spomenie na jeden z dramatických okamihov svojho nasadenia pplk. Klimek. Dodajme, že všetci vojenski pozorovatelia boli do terénu nasadzovaní bez zbrane. Ich ochranou bol len modrý baret a šatka, identifikačná karta OSN a biele vozidlo s nápisom UNOMIL. Agresormi bývali aj detskí vojaci a nikdy nebolo isté, či sa atak na vojenských pozorovateľov neskončí tragicky. Naši vojaci sa navyše potili v hrubých a do vlhkej džungle celkom nevhodných maskáčoch. „Napriek tomu patrí veľká vďaka plukovníkovi Jozefovi Svetlíkovi a spol. z Výcvikovej základne OSN v Nitre, ktorí robili, čo mohli,“ vstupuje do rozhovoru genpor. Áč.

Pplk. Klimek pokračuje: „Počas presunu spolu s dvomi bangladéškymi majormi ma rebeli zajali druhý raz. Prinútili nás voziť ich naprieč frontovou líniou našim vozidlom UN. V tom bojovom zmatku sa nám podarilo ujsť do džungle. Asi po štyroch dramatických hodinách sa nám podarilo privolať si na pomoc vrtuľník OSN, ktorý nás dopravil do bezpečia.“

Čo takému dramatickému nasadeniu predchádzalo ešte doma? „Mesiace pred koncom roka 1992, ako aj tie na začiatku roka 1993, boli okrem iného plné rôznych poplašných správ, fám a jóboviek. Tie zvyšovali neistotu ľudí viac než plnenie konkrétnych úloh. Po vzniku Armády SR sme i napriek pozitívnym očakávaniam pociťovali veľké <pôrodné> bolesti tohto procesu na všetkých úrovniach,“ vysloví svoj názor plk. v. v. Jozef Šimo, pred vyslaním sociológ v protiletadlovej raketovej brigáde v Pezinku. Pokračuje: „Keď som sa v septembri 1993 prihlásil do výberového konania do misie UNOMIL v Libérii a vybrali ma, bral som to ako reštart svojej vojenskej kariéry. Pravda, Armáda SR s vysielaním vojenských pozorovateľov do zahraničia nemala skúsenosti.

Český pplk. Ján Vitko a mjr. Ľubomír Klimek pred hotelom v Monrovii

Marián Áč s indickým majorom M. Somnatjamom na pozorovateľskom výjazde neďaleko mesta Harper

Radomír Jašš na okraji džungle s príslušníkom jednej z bojujúcich frakcií (a so strašiakom v poli vo vojenskej uniforme)

Odchádzali sme neinformovaní o vojensko-politickej situácii, o príprave v odbornej činnosti pozorovateľov nebolo takmer ani reči. Jazykové znalosti viacerých z nás nič moc a všetkých zaskočilo tropické peklo. Takže veľmi mierne povedané: ak to nebol rovno hazard, tak to bolo poriadne dobrodružstvo. Mali sme však guráž, odvahu, disciplínu a ambície niečo dokázať. To sa podarilo. O to viac som dnes na naše vyslanie hrdý.“

A v čom vlastne spočívala práca vojenských pozorovateľov? „Po približne trojtýždňovom úvodnom zaškolení a rôznych brífingoch, ktoré viedli príslušníci tzv. advanced party, nás personalisti prerozdelení v jednotlivých regiónoch do šesťčlenných tímov. Rotácie boli organizované tak, že nikto nebol v rovnakej pozícii viac ako štvrt roka,“ konštatuje genpor. Áč. „Mňa najskôr určili do operačnej skupiny, kde sme sústreďovali informácie o objeme humanitárnej pomoci, ktorá sa dostala cez hranice do Libérie. Naše hlásenia pre velenie misie išli potom do centrál OSN v New Yorku,“ pokračuje plk. Šimo. Podplukovník Klimek dopĺňa: „Ako zástupca vedúceho pozorovacieho tímu v Buchananne som mal na starosti monitorovanie dodržiavania prímeria a riešenie konfliktov medzi tromi bojujúcimi frakciami. Súčasťou činnosti boli denné mítingy s bojovníkmi v džungli. V tíme v Gan-

V UNOMIL bol veliteľom slovenskej skupiny pplk. Dušan Pančík. V misii s pridelenými hodnosťami majorov pôsobili Marián Áč, Viliam Bystrian, Ján Kabát, Ľubomír Klimek, Juraj Latta a Jozef Šimo. Ivan Bílý, Radomír Jašš a Milan Seman mali pridelenú hodnosť kapitán.

te to bolo monitorovanie situácie na území jednej z frakcií v okolí mestečka, ako aj na hraničnom priechode do Guinei.“

Podplukovník v. v. Milan Seman pred rozdelením štátu pôsobil v inžinierskej službe na letisku v Pardubicích, ktoré vymenil za Prešov. V Libérii bol zajatý tiež: „Väznený som bol v buši, odkiaľ sa nám podarilo utiecť a prejsť cez hranicu do Pobrežia Slonoviny. Do tamojšieho hlavného mesta Abidjan si vojenski pridelení z ostatných krajín veľmi rýchlo a s veľkým uznaním prišli vyzdvihnúť svojich predtým zajatých pozorovateľov. Len ja s Dušanom Pančíkom sme tam zostali ako sirotky. Český pridelenec aj pomôcť chcel, ale povedal, že sme už iná krajina. Ak o to zo slovenskej strany nikto oficiálne nepožiadala, len tak to urobiť nemôže. Nepožiadali. Azda nevedeli. No a tak sme si museli pomôcť sami. Späť do libérijskej metropoly Monrovia sme sa na vlastnú päsť dopravili vo vlastnej réžii.“

Zdravie a skúsenosti

„Neprešli sme príslušným očkovaním, takže sme prvé mesiace neboli dostatočne chránení pred tropickými chorobami,“ poznamenáva plk. Šimo. „Po návrate z Libérie mi prepukla dosť silná malária. Keďže slovenské zdravotníctvo pre mňa nebolo schopné zabezpečiť kvalitné lieky, musel som si ich pozaháňať

na vlastné náklady z USA. Inak by bolo po mne,“ pokračuje pplk. Jašš.

Veteráni UNOMIL si takéto okamihy pamätajú, ale už na ne nespomínajú s trpkosťou. Vedia, že to bola daň mladej armáde, ktorá ešte len naberala skúsenosti. Oni sa však cez ne museli doslova prebiť. Aj preto bola ich pozorovateľská misia pre Armádu SR formačná – a ich skúsenosti pre ďalších pozorovateľov ťažiskové. Pplk. Jašš a pplk. Klimek potom absolvovali aj kurz vojenských pozorovateľov vo Fínsku (1996). R. Jašš pôsobil ešte v monitorovacej misii ECMM v Bosne a Hercegovine. V tejto monitorovacej misii (neskôr premenovanej na EUMM) dvakrát pôsobil aj genpor. Marián Áč.

Azda najviac skúseností získaných v UNOMIL aplikoval doma pplk. Viliam Bystrian. Aj preto, že sa ešte ako útvarový lekár v českých posádkach venoval samoštúdiu angličtiny, mal značnú výhodu. „Pred Libériou som už ordinoval v posádke Bratislava a v porovnaní s kolegami som sa mohol cítiť starý – veď som mal 45 rokov. No stálo to za to. O to viac, že po návrate z UNOMIL som pracoval ako epidemiológ v bratislavskom Vojenskom ústave hygieny a epidemiológie,“ poznamenáva vojenský lekár, ktorý v rokoch 2000 – 2001 zúročil svoje skúsenosti aj na aliančnom veliteľstve misie KFOR v Kosove a potom pôsobil na Generálnom štábe OS SR.

Radomír Jašš sprevádza v utečeneckom tábore vo svojom sektore zodpovednosti delegáciu veliteľa misie, ktorým bol kený generálmajor Daniel Ishmael Opande

Hráči NHL po troch desaťročiach

Na Deň vojnových veteránov, 11. 11. 2023, sa osem z desiatich našich vojenských pozorovateľov z Libérie stretlo po prvý raz po tridsiatich rokoch. Iniciátorom bol genpor. Marián Áč. V Liptovskom Mikuláši položili kvety k pamätníku svojich kolegov – novodobých vojnových veteránov, ktorí zahynuli v medzinárodných misiách a operáciách.

Skutočnosť, že si na nich za ich doslova priekopnícku službu tak dlho nikto v podstate nespomenul, až tak neriešili. Ani to, že sa našli aj závislivci a nežičlivci, ktorí spochybňovali fakt, že sa vrátili domov už októbri 1994. Prečo? Na ilustráciu ďalšia z epizód: V auguste 1994 sa situácia čoraz viac zhoršovala a jedna z frakcií (NPFL) vzala do zajatia 43 pozorovateľov, vrátane slovenských. Do týždňa ich síce postupne poprepúšťali, no už len naľahko. Bez osobných a služobných vecí. Aj preto OSN počty pozorovateľov výrazne znížilo. Vráťane toho, že časť európskych pozorovateľov nahradilo africkými. Tá redukcia bola z troch stoviek až na konečných 92. „Bohužiaľ, slovenská strana nereagovala na list s ponukou OSN ponechať v UNOMIL symbolicky aspoň dvoch príslušníkov nášho kontingentu. Preto sme sa z Libérie všetci ôsmi, čo sme tam ešte boli, museli v októbri vrátiť domov,“ vysvetľuje pplk. Klimek. R. Jašša a J. Šima ako dobrovoľníkov medzitým už presunuli do misie UNAMIR v Rwande. Pplk. Klimek ešte porovná: „Praha o možnosť ponechať v misii aspoň niekoľkých

Marián Áč a Jozef Šimo pripravujú vianočnú rybaciú polievku

pozorovateľov zabojovala. Ich počet bol znížený na päť, no aj oni sa vrátili domov vo februári 1995.“

Pravdaže, všetci naši veteráni z Libérie sledovali, že ich pozorovateľská misia bola zrušená v roku 1997. Tiež to, že kľúčový vodca rebelov Charles Taylor (frakcia NPFL) sa v rokoch 1997 – 2003 stal prezidentom Libérie, aby ho napokon v roku 2012 medzinárodný vojenský súd v Haagu uznal vinným z vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti a odsúdil na 50 rokov.

„Myslím si, že v Libérii sme boli pre ostatných medzinárodných pozorovateľov príkladom korektného vzťahu k domácejmu obyvateľstvu. Aj tak sme širili dobré meno Slovenskej republiky. Som presvedčený, že táto črta je typická pre všetkých slovenských mierotvorcov až doteraz,“ poznamenáva pplk. Šimo.

S odstupom troch desaťročí hodnotí aj genpor. M. Áč: „Misia preverí každého vojaka po profesionálnej, fyzickej, psychickej, jazykovej, aj ľudskej stránke. Je to akoby hokejová NHL medzi vojakmi. Pravdaže, môžete byť dobrý aj v domácej lige, ale kto má možnosť overiť si svoje schopnosti <na medzinárodnom ľade>, nech to urobí. Ak sme boli tí, ktorí pozorovateľské misie v ére samostatného Slovenska rozbiehali, v podstate sme ani netušili, do čoho ideme. No toto rozhodnutie nás a našej mladej armády sa ukázalo ako správne. Dalo veľa nám, získalo z neho vojsko a pridalo na prestíži mladej Slovenskej republiky. Preto sme si s kolegami, dnes už novodobými vojnovými veteránmi, pri našom stretnutí vzájomne zablahoželali a tešíme sa, že Ozbrojeným silám SR sa darí doteraz.“

Pavol Vitko

Foto: archív slovenských príslušníkov UNOMIL
a stránky misie UNMIL

Viliam Bystrian preberá vyznamenanie za službu v misii OSN od veliteľa UNOMIL genmjr. Daniela Ishmaela Opandeho z Kene, ktoré od neho dostali všetci desiat Slováci

Ako vojenčili starí Slovania

Pravlasť Slovanov sa najčastejšie situuje do rozsiahleho východoeurópskeho územia medzi stredným Podneprím, Karpatmi a Povolím. V antickej historiografii sa starí Slovania spomínali pod názvom Veneti, Vinidi. Východorímsky dejepisec Jordanes (asi 480 – 552) uviedol, že Veneti (Venethi) sa nazývajú Sklavíni (Sclaveni), teda Slovania, a Anti (Antes), pričom jedni i druhí hovoria rovnakou rečou.

Príchod Slovanov do Karpatskej kotliny sa datuje do prelomu 5. a 6. storočia. Na územie dnešného Slovenska prenikli v niekoľkých prúdoch. Bola to jednak vlna smerujúca po roku 470 z východoeurópskej oblasti na východné Slovensko a jednak vlna z oblasti dnešnej Moravy na juhozápadné Slovensko, ďalší prúd prenikol cez Jablunkovský priesmyk na severné Slovensko a časovo posledná vlna smerovala od juhu z Karpatskej kotliny najmä na stredné Slovensko. Slovania pri príchode na Slovensko prekryli neskorú fázu púchovskej kultúry i zvyšky germánskeho obyvateľstva, ktoré tu zostalo po odchode Germánov na západ.

V polovici 6. storočia podunajskí Slovania plienili európske provincie Byzantskej ríše na Balkáne. V poslednom štvrtstoročí 6. storočia Slovania vstúpili do Trácie a Macedónie, na Peloponéz i do Tesálie.

Svedectvá dejepiscov

Zo súdobých správ o staroslovanskom vojenstve – ako ich v 6. storočí zazna-

menali byzantskí dejepisci Prokopios a Pseudo-Mauríkios – vyplýva, že starí Slovania išli do vojny pešo, boli vyzbrojení kopijami alebo dvoma krátkymi oštepami, niektorí mali veľký podlhovastý štít. V ich výzbroji bol aj drevený luk a krátke šípy napustené jedom. Nemali pancier a do boja išli iba v nohavičiach podpásaných širokým pásom na bedrách.

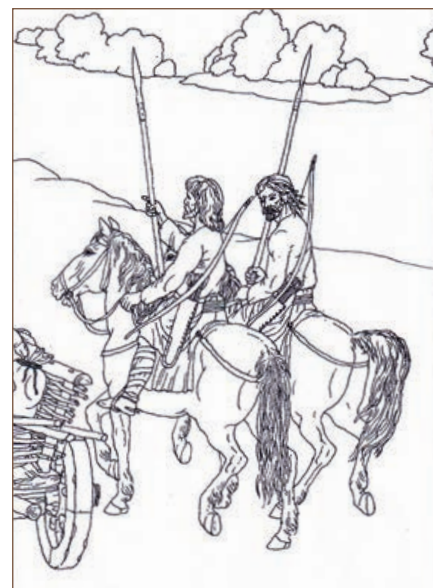
Starí Slovania nepoznali bojový šík a nebojovali v uzavretých oddieloch, vyhýbali sa stretu na otvorených priestranstvách. Veľmi účinne dokázali bojovať najmä v nepriehľadnej krajine – v lese a tiesňavách. Často útočili zo zálohy a nepriateľa sa snažili prekvapiť neočakávanými prepadmi v húštinách, úžľabinách alebo v skalných priesmykoch. V menšej miere v boji využívali i jazdectvo, jazdci nosili ostrohy, ich kone mali uzdy s kovovým zubadlom. Na vode využívali aj lode vydlabané z kmeňov veľkých stromov a pokryté kožou.

Byzantskí autori hodnotili vojenské prejavy starých Slovanov s istým deš-

pektom, no i s obavami z množstva a životnej sily nových susedov. Tak ako kontakty s Byzanciou znamenali veľkú zmenu vo vojenstve Slovanov usadzujúcich sa na Balkáne, obdobný vplyv na prostredie Slovanov v Karpatskej kotline malo avarské vojenstvo, a to zhruba od tretej tretiny 6. storočia.

Avari sa v polovici 6. storočia usadili v centrálnej časti Dunajskej kotliny potom, keď porazili Gepidov a využili, že Longobardi vedení kráľom Alboinom roku 568 opustili Panóniu. Avari spolu s ostatnými spojeneckými či podmanenými kmeňmi, a to najmä Kutrigurmi, Utigurmi a východoslovanskými Antmi, ktorí sa k nim pridali ešte pred príchodom do Karpatskej kotliny, vytvorili mocný vojenský kmeňový zväz na čele s kaganom.

Na konci 6. storočia boli vzťahy Avarov a podunajských Slovanov v polohe vojenského spojenectva, keď v rámci spoločnej výpravy roku 595 porazili Bavorov a potom vpadli do Durínska vo Franskej ríši. Hlavná pozornosť avarských výbojov bola namierená proti Byzantskej ríši. Vyvrcholením avarských výprav proti Byzancii bol neúspešný útok na Konštantínopol roku 626. V avarskom vojsku bojovali popri Slovanoch aj Gepidi a Protobulhari. Po porážke pri Konštantínopole sa Avari stiahli

Slovanskí jazdeckí bojovníci v 6. storočí, rekonštrukčná kresba Pavla Majora

do Karpatskej kotliny, kde sa udržali ešte dve storočia, no Avarský kaganát sa načas ocitol v kríze.

Slovanské povstanie

Veľké slovanské povstanie proti Avarom vypuklo v roku 623. Informáciu o tom zaznamenal aj súveký franský kronikár zvaný Fredegar, ktorý uviedol: „Slovania sa už začali búriť proti Avarom, ktorí sú nazývaní Huni, a proti ich vládcovi kaganovi.“ V tých časoch dorástli totiž početní slovansko-avarskí miešanci ako výsledok núteného zimného spolujitia: „Huni (rozumej Avari) každoročne prichádzali k Slovanom prezimovať, na lôžka si brávali manželky Slovanov a ich dcéry. Okrem iných násilností im Slovania odvádzali poplatky. Synovia Hunov, ktorých splodili s manželkami a dcérami Vinidov, neznášali ďalej zlo, krutosti a násilie, vzpierali sa hunskej nadvláde a, ako som už spomínal, začali sa búriť.“

Z citovanej pasáže kronikára vyplýva, že povstanie pripravili a začali práve títo miešanci, ktorých bezvýhradne neprijala ani avarská ani slovanská komunita. Ocitol sa mimo tradičných rodových zväzkov či už Avarov alebo Slovanov, boli vlastne do istej miery vydedencami, ktorým sa núkala jediná možnosť, a to vojenská služba. Bojovali na najťažších miestach, zväčša ako befulkovia, čiže menejcenní, neplnoprávni bojovníci v prvej, najnebezpečnejšej línii. Takto vyrástla uprostred slovanskej roľníckej pospolitosti organizovaná vojenská vrstva, ktorej zamestnaním sa stalo vojenčenie, ale bez výhod, aké požívali avarskí bojovníci.

Slovanský pešiak s mečom a štítom.
Autor kresby Jiří Petráček

V panteóne staroslovanských bohov bol Perún (Parom) bohom vojny, hromu a blesku. Strieborná minca vydaná roku 2018

Dvojitý šík Slovanov

O vojenských povinnostiach slovanských bojovníkov kronikár Fredegar zaznamenal: „Vinidi (Slovania) boli už oddávna befulkami Hunov (Avarov); keď Huni s vojskom útočili proti ktorémukoľvek kmeňu, Huni si stavali zhromaždené vojsko na obranu táborov, Vinidi však bojovali. Ak sa víťazstvo prikláňalo na ich stranu, Huni zaútočili, aby sa zmocnili koristi, ak však Vinidov premáhali, vojsko Hunov im pomáhalo, aby sa znova vzchopili. Huni ich teda nazývali befulkovia, lebo pri bojovom stretnutí, tvoriac dvojité bojové šíky, postupovali pred Hunmi.“

Dvojitý slovanský šík bol predvojom avarských vojsk aj v bojoch proti byzantským vojskám na južnom pohraničí Avarského kaganátu a spomína sa aj v byzantských kronikách v súvislosti s neúspešným avarsko-slovanským dobýjaním Konštantínopola roku 626, keď pri slovanskom útoku bojovali za sebou prvý šík ľahkoodencov a druhý šík ťažkoodencov. Slovania tu vtedy bojovali dokonca aj na lodiach.

Samova ríša

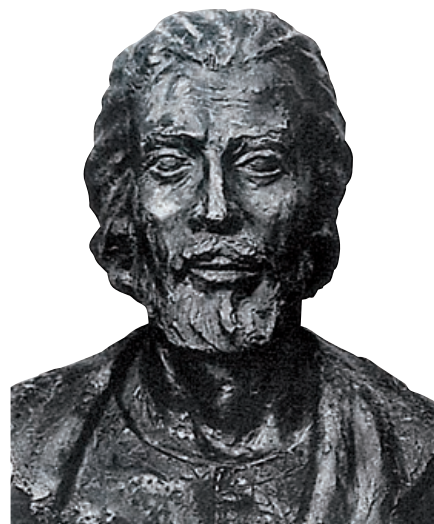
Vzbúrení Slovania pod vedením franského kupca Sama vytvorili v rokoch 623 – 658 nadkmeňový útvar, označovaný ako Samova ríša. Táto ríša si ubránila nezávislosť nielen voči Avarom, ale aj voči Franskej ríši v bitke pri Vogastisburgu roku 631. Presná lokalizácia tohto hradu nie je známa, je však pravdepodobné, že mohlo ísť o pohraničnú pevnosť, ktorá chránila hlavný západný vstup do Samovej ríše.

Teritórium dnešného Slovenska tvorilo podstatnú časť jadra Samovej ríše. Každoročné pustošenie Durínska v rokoch 631 – 634 a pripojenie sa polabských Srbov vedených kniežatom Dervanom k Samovej ríši svedčí o jej veľkom rozsahu na západe. Sama uznávali za svojho panovníka Slovania na Slovensku a Morave, v Dolnom Rakúsku a severnom Zadunajsku, jeho spojencami sa stali Česi. Samova ríša obsiahla teda celý voľný priestor medzi Avarskou a Franskou ríšou.

Po Samovom skone roku 658 sa jeho ríša rozpadla na menšie celky, ktoré podobne ako ostatné slovanské kniežatstvá, hračnivé s Avarským kaganátom, preukázali životaschopnosť a odolali aj novému vzostupu avarskej moci v druhej polovici 7. storočia. Okolité slovanské kniežatstvá – Sávia, Kraňsko, Nitriansko, Morava – nepochybne uznali avarskú zvrchovanosť a platili patričný tribút.

Po roku 670 sa na oboch stranách severozápadného pohraničia kaganátu prejavila istá kultúrna a etnická symbióza slovanského a avarského elementu, ktoré sa líšili mentalitou i spôsobom života. Etnické miešanie sa uskutočňovalo najmä na pomedzí naddunajských Slovanov a Avarov. Slovanská spoločnosť si pritom dokázala uchovať autonómne postavenie v tesnom dotyku s Avarským kaganátom. Avarské susedstvo a pokračujúca symbióza spôsobovali rýchlejší priebeh poslovančovania Avarov v priamom kontakte so Slovanmi.

doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Fiktívna podoba Sama podľa Ludmily Cvenegrošovej

Víťazi XIX. ročníka súťaže v tvorivom písaní

Do XIX. ročníka súťaže v tvorivom písaní pre študentov stredných a vysokých škôl na tému Obrana vlasti je povinnosťou a vecou cti (Ústava SR, článok 25/1), ktorú vyhlásili minister obrany SR a mesačník Obrana, zaslali študenti slovenských stredných a vysokých škôl dovedna 118 literárnych prác. Stanovené súťažné podmienky splnilo 101 z nich.

Porota zložená z profesionálnych vojakov – príslušníkov Ozbrojených síl SR, odborných zamestnancov Ministerstva obrany SR a vojenských novinárov 6. decembra 2023 v redakcii mesačníka Obrana vybrala spomedzi 84 prác stredoškolákov a 17 prác vysokoškolákov po tri práce v každej kategórii.

Porota rozhodla takto:

STREDOŠKOLÁCI

1. miesto

Jeden z mnohých – Rebeka Motýľ, 17 r., Gymnázium M. Hattalu, Trstená

2. miesto

Zápisky odnikadial' – Lea Barátová, 15 r., Gymnázium Golianova, Nitra

3. miesto

Návrat – Andrej Mojžita, 18 r., Gymnázium L. Štúra, Zvolen

Rebeka Motýľ:

Jeden z mnohých

Bol to druhý rok vojny. Už presne päťstotrinásť dní trčal v zákope a prežíval najhoršiu nočnú moru. Pred päťstoštrnástimi dňami mu doručili povolačiaci rozkaz. Na rozlúčku mal hodinu. Výcvik... na ten nebol čas. Vojaci, ozaistní vojaci, ho transportovali do základného tábora, pozostatku poslednej vojny, ktorá sa skončila pred pätnástimi rokmi.

„Počujete to?“ spýtal sa ostatných strážcov Adam. Re-zignovane prikývli. Všetci počuli dupot číziem, ktoré sa zabávali stále hlbšie a hlbšie do bahnistej pôdy, a čvachtavé vyťahovanie nôh z blata. „Chod' po veliteľ'a," zašepkal Tomášovi Adam. Ten sa pomaly odkradol a neskôr rozbehol do tábora.

Vo veliteľskom stane stretol „Nemého", toho nováčika. Už je tu dva roky, pomyslel si v duchu, už to nie je nováčik. Nikdy nič dlhé nepovedal, iba počúval a pozoroval, sem-tam prehodil slovo, dve. Teraz však hovoril s veliteľom. „Myslím, že dnes máme poslednú možnosť." „Myslíte?" irónia v hlase plukovníka sa prepočuť nedala. „Odkedy ste vy vlastne taký odborník na vojenskú stratégiu?" „Nemý" si vzdychol: „Nejde o mňa..." Ďalej sa nedostal. Poručík ho prerušil: „Vážne? Mne sa zdalo, že tu riešime vašu snahu o povýšenie." „Pane, nechcem byť zlý, ale určite dostanete každú chvíľu hlásenie o približujúcom sa nepriateľovi, takže... mali by ste poslať do zákopov posily." Poručík zase arogantne zdvihol obočie. Tomáš to už nevydržal a vstúpil do miestnosti. „Hlásim,

že v južnom sektore sú nepriatelia." Kútikom oka pozoroval „Nemého", čakal nejaký škodoradostný znak, ale ten stál úplne pokojne, jeho nehybná tvár nevyjadrovala žiadne emócie. Zato tvár poručíka bola červená od hnevu alebo nenávisti. Chvíľu bolo ticho. Potom hlasom, ktorý neveštil nič dobré, povedal poručík: „Pôjdeš ty! Je to rozkaz! Vezmi si so sebou druhú družinu!" „Ďakujem," ticho povedal „Nemý" a odišiel. Tomáš nechápal, ako môže odísť v pokoji, keď ho poručík poslal do bojovej zóny. Avšak ten, len čo vyšiel pred veliteľský stan, začal vydávať rozkazy. Po chvíli boli vojaci zorganizovaní a pripravení odraziť nepriateľa.

Vojaci už dlho odrážali útoky nepriateľov. Začínali byť unavení. Nepriateľov neubúdalo, namiesto jedného sa zjavili ďalší dvaja. Išli však za príkladom svojho veliteľa, ktorý neúnavne bojoval. Trvalo to asi dve hodiny. Nepriatelia stavili všetko na jednu kartu a vyhrávali.

Desiatnik „Nemý" bojoval so svojimi vojakmi. Ozvalo sa kruté prásk a klesol k zemi. Padol do prachu. Do jeho spolubojovníkov akoby vošiel nový duch. „Zaňho!" kričali a pustili sa do boja s ešte väčšou vervou ako doteraz. Zatláčili nepriateľov naspäť a vrátili sa k svojmu veliteľovi. Dýchal. Gul'ka síce zasiahla svoj cieľ, ale ešte ho nezabila.

Pozrel sa na hviezdami pokryté nebo, bez skazy zla či vojny, a pochopil, že nie je čas na hrdinské reči. Modré oči zapichol do svojich spolubojovníkov a zašepkal: „Nerobte to pre slávu. Vojna tak nefunguje. Bojujte však za svojich drahých, ktorých ste nechali doma. Za to, aby vaše deti alebo deti vašich príbuzných vyrastali v kraji slobodnom a nie zlomenom. Za to, aby táto povinnosť

vzbudila v mladých túžbu po mieri, nie násilí.” Vzdychol: „Je mi ľúto, že vás nepoznám tak dobre, ako by ste si zaslužili. Ani vy mňa nepoznáte. Vedzte však jedno, bolo mi čťou s vami tu byť, aj sa biť a vedno sa starať o našu vlasť!” Jeho spoločníci sa pozreli na seba a Tomáš ako prvý odpovedal: „Nám bolo čťou!” Vojakovi sa rozjasnila bolesťou skrivená tvár a vydýchol.

Podvečer stála na blízkom kopci mohyla a na nej nápis: „*Hoc meno neznáme, s bolesťou chováme, hrdinu nie slov, desiatnika činov, pod rodnou našou hlinou. Jeden z mnohých, predsa výnimočný, ten človek zostane neznámy, aj keď bol statočný!*”

VYSOKOŠKOLÁCI

1. miesto

Obrana vlasti je povinnosťou a vecou cti – Tomáš Chovančák, 23 r., Masarykova Univerzita Brno

2. miesto

Vlasť a Česť – Petra Virágová, 20 r., Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

3. miesto

Je obrana vlasti naozaj povinnosťou a vecou cti občanov? – Samuel Pobijak, 22 r., Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

So súťažnými prácami, ktoré postúpili do finále, sa mohla oboznámiť verejnosť na rezortnom profile sociálnej siete Facebook. Hlasovaním rozhodla, že Cenu čitateľov získala poviedka Jeden z mnohých autorky Rebeky Motýľ.

Tomáš Chovančák:

Obrana vlasti je povinnosťou a vecou cti

Často cestujem vlakom, ako študent vysokej školy v susednom Česku a rodený Košičan nemám inú možnosť. Cestu naprieč našou krásnou krajinou si ako každý študent skracujem učením sa na skúšky alebo čítaním mojich obľúbených kníh, no v neposlednom rade tiež prokrastináciou pri zapnutom notebooku a dobrom filme či seriáli.

Cestu už poznám skoro naspamäť a v duchu si opakujem zastávky, ktoré budú nasledovať smerom z Košíc do Bratislavy. Pozorujem okolitú mihajúcu sa krajinu za oknom. Vlak sa spočiatku od Košíc ťarbavo kliesni v údoliach čarovnej Čiernej hory v doline Hornádu, až sa postupne prebije na Spiš do rozložitej Podtatranskej kotliny, kde sa cestujúcemu na každú stranu núkajú obrazy ako z tej najkrajšej pohľadnice – smerom na sever k majestátnym Vysokým Tatrám, či na juh k Nízkym. Kriváň spolu s Kráľovu hoľou trónia nad touto nádherou a už mnoho storočí bdejú, ako strážne veže hradieb nad našou domovinou. Táto hradba hôr sa postupne približuje, ako keby chcela vlak zhltnúť do jej útrobov. A skutočne, za Ružomberkom sú už hory tak blízko, že cestujúci môže mať pocit, že sa ich môže dotknúť. Vlak si opäť prerazí cestičku cez Veľkú Fatru, až sa človek ocitne na Turci, v tej ľubeznej kolíske našej štátnosti s centrom v Martine, kde sa zrodil novodobý slovenský národ.

Takto postupne pozorujem trasu až do Bratislavy a na každom kroku vnímam odkazy minulosti, ako keby mi naši predkovia a okolitá príroda, chceli niečo povedať, ale čo? Čo by si mal mladý človek uvedomiť v dnešnej dobe preplnenej informáciami, v ktorých sa už stráca, v globalizovanom svete plnom krásnych vízií, ale aj nebezpečných nástrah?

Prvé, čo mi preblesne hlavou je slovíčko „ďakujem“. To, že tu môžem byť, že môžem študovať, cestovať či hovo-

riť svojou materinskou rečou, to všetko nebolo zadarmo! Veď koľko národov aj v dnešnom svete bojuje o ten svoj kúsok rodnej hrudy, kde by mohli žiť slobodne. V duchu mi zaznieva slávny výrok Milana Rastislava Štefánika: „Kto si myslí, že mu slobodu druhí vybojujú, ten jej nie je hoden.“ Áno, aj naša sloboda, aj moja sloboda bola zaplatená krvou v bojoch a vo vojnách. Druhá svetová vojna, prvá svetová vojna, revolučné roky 1848/49, tam všade zomierali moji predkovia preto, aby som si teraz mohol užívať moju vlastnú slobodu. Veď ako krásne to povedal, stojac pod šibenicou, Juraj Langsfeld, ktorému núkali milosť, len aby zaprel národnú myšlienku: „Teraz ma súdia nepriatelia, ale raz budú Slováci a u nich nechcem prepadnúť.“

Váži si moja generácia dostatočne túto nesmiernu obeť našich predkov? Spomeniem si hneď na rozprávanie môjho deda, ako nám stále pripomína nášho prapradedka, ktorý bojoval v československých légiiach, až na ďalekej Sibíri. Veru, sloboda a život, ktorý teraz žijeme, bol vykúpený krvou vojakov v urputných bojoch! Ten nádherný kúsok našej krajiny, ktorý pozorujem z okna vlaku je toho jasným dôkazom, stálo to za to!

Sme ale aj v súčasnosti v bezpečí? Môžeme si povedať, že kalich obety pre vlasť je už naplnený? Určite nie. Tak ako sme si túto slobodu vybojovali v nespočetných bojoch, tak je potrebné si ju teraz strážiť. Veď načo by boli tie doterajšie obete našich predkov, keby sme si tento ich odkaz nevážili. Obrana vlasti je preto povinnosťou a vecou cti každého jedného občana Slovenska. Predsa čo už je väčšou čťou, ako uctiť si pamiatku tých, ktorí boli pred nami a zároveň ustrážiť vybojované pre generácie, čo príde po nás?

Vlak hrkoce po koľajniciach a svojím monotónnym rytmickým klepotom pomaly ukrajuje minúty a hodiny mojej cesty naprieč naším krásnym Slovenskom. Za oknom sa predbehujú obrazy krajiny, ktorú sme ako najcennejší drahokam nielen dostali darom, ale bola vykúpená krvou našich predkov a ja znovu v duchu šepocem: „Ďakujem.“

Prihraničné stretnutie

Slovenskí a maďarskí náčelníci generálnych štábov sa 7. decembra v rámci bilaterálnych rokovaní stretli v obci Tomášov. Generál Daniel Zmeko a generál Gábor Böröndi diskutovali o bezpečnostnej situácii v Európe, ako aj o obrannej a vojenskej spolupráci. Stretnutie bolo zamerané na výmenu informácií o aktuálnom stave a vývoji ozbrojených síl, regionálnych bezpečnostných výzvach, vojenskom výcviku a zahraničnom nasadení. Podľa tradície sa generáli v roku 2024 stretnú v Maďarsku.

Turnaj rezortných stredísk

Pro minuloročnom premiérovom ročníku futbalového turnaja rezortných športových stredísk, ktorého organizátorom bolo VŠC Dukla, prevzalo štafetu Športové centrum polície. V novej športovej hale na Junáckej ulici v Bratislave sa 5. decembra predviedli družstvá Národného športového centra, VŠC Dukla, zástupcov médií, SOŠV a domáce ŠCP. Do súbojov na palubovke sa zapojili aj riaditelia jednotlivých stredísk. Publikum v tímoch videlo zlatých olympionikov Škantárovcov, Eleny Kaliskú, Mateja Tótha a ďalších. Putovný pohár po víťazstve v prvom ročníku obhajovalo družstvo novinárov, no napokon triumfovalo družstvo NŠC, novinári boli druhí a tím Dukly tretí. Ceny za ministerstvo obrany víťazom odovzdal generálny tajomník služobného úradu MO SR Peter Krajčirovič.

Zamestnanie v trhacej jame

Študenti odbornosti zbrane a munícia B34ZSZČ Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši spolu s pedagógmi z katedry strojárstva absolvovali pracovné zamestnanie z predmetu výbušniny a munícia. Pod vedením mjr. Róberta Jacka sa oboznámili s Centrom testovania munície Nováky a absolvovali ukážky činností špecializovaných pracovísk, kde prebieha testovanie a skladovanie výbušnín a munície. Oboznámili sa s postupmi a zásadami, ktoré je bezpodmienečne potrebné dodržiavať pri manipulácii s muníciou a jej delaborácii a testovaní jednotlivých komponentov. Po poučení o bezpečnostných zásadách pri práci s výbušninami v Národnom centre EOD a RCHBO nasledovalo pod vedením pyrotechnika nrtm. Michala Mieresa zamestnanie v trhacej jame, kde si študenti mohli pretaviť získané teoretické vedomosti do praxe.

■ Ministerstvo obrany SR 8. decembra privítalo 82 účastníkov Senior kurzu NATO Defence College (NDC). Päťmesačný kurz slúži na prípravu vyšších dôstojníkov a civilných úradníkov. V priestoroch slovenského rezortu obrany sa frekventanti oboznámili aj so slovenským systémom obranného plánovania a prebiehajúcimi i plánovanými projektmi modernizácie Ozbrojených síl SR.

■ V Trenčíne sa uskutočnil výber najlepšieho poddôstojníka Vojenskej polície za výcvikový rok 2023. Výberová komisia po záverečných pohovoroch s kandidátmi jednohlasne dospela k záveru, že najlepším poddôstojníkom Vojenskej polície výcvikového roka sa stal príslušník odboru prípravy a plánovania operácii Trenčín, oddelenia špeciálnych policajných operácií skupina Topolčany, veliteľ 1. tímu nrtm. Ivan Mančuška.

■ Na sviatok patrónky delostrelcov sv. Barbory 4. decembra v Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši slávnostne pasovali kadetov delostreleckých odborností do delostreleckého stavu a za učňov delostreleckého cechu. Rád rytierov delostrelectva si prevzal plukovník gšt. Štefan Acsai, kríž Rytier delostrelectva major Milan Turaj.

■ Druhá palebná batéria 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce prevzala od spoločnosti Konštrukt - Defence dve nové samohybné kanónové húfnice ZUZANA 2.

■ Príslušníkov Ozbrojených síl SR v misii EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine prišli 1. - 6. decembra navštíviť riaditeľ Úradu EPS v OS SR mjr. Simon Czap a duchovný Marian Bodolló. Odovzdali slovenským vojakom darčeky a pozvali ich na adventnú pobožnosť vo vojenskej kaplnke v základni Butmir.

■ Simulačné centrum AOS začalo cyklické vzdelávanie zo streleckej prípravy študentov prvého ročníka. Postupne prejdú od elementárnej manipulácie so zbraňou až po zložitejšie strelecké techniky. Pomáhajú im starší kolegovia zo 4. ročníka v pozícii inštruktorov výcviku.

■ V posádkovom cvičisku Kolíňanský vrch absolvovali príslušníci roty logistickej podpory udržiavací výcvik na tému Logistická podpora 11. ťažkej mechanizovanej práporovej skupiny v operácii mimo územia SR. Cieľom bolo precvičenie a preverenie spôsobilostí, ktoré rota dosiahla pred zaradením do pohotovosti zásobníka síl NATO ako súčasť cieľov síl 2021. Jednotka je v pohotovosti od 1. januára 2023.

■ 81. krídlo Sliač si pietnym stretnutím pripomenulo 79. výročie tragickej smrti generálmajora Otta Smika. Veniec k pamätníku položili aj veľvyslanec Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska Nigel Baker, pridelenec obrany Jonathan Kitson, zástupca veliteľa vzdušných síl brigády generál Martin Kuterka, veliaci poddôstojník vzdušných síl štáby nadrotmajster Štefan Patassy, veliteľ 81. krídla Sliač plukovník František Pytlík a riaditeľ Múzea SNP Banská Bystrica Marian Uhrin. Ani tentoraz nechýbali Ján Smik s rodinou.

■ V posádkovej strelnici Devičany sa konal sústredený výcvik strelcov-operátorov BVP-2, BVP-1K a BPsv 1. mechanizovanej brigády. Vedomosti a zručnosti si prehlbovali príslušníci 11. mpr Martin, 12. mpr Nitra a 13. mpr Levice.

Vianočná návšteva v Bosne

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák spolu s prezidentkou a hlavnou veliteľkou Ozbroyených síl SR Zuzanou Čaputovou navštívili 14. decembra slovenských vojakov pôsobiacich v operácii EUFOR Althea v Bosne a Hercegovine. V Sarajeve absolvovali politické rokovania s vedením krajiny a rezortu obrany na témy bilaterálnej spolupráce a európskej integrácie. S ministrom obrany a prezidentkou pricestovali aj rodinní príslušníci slovenských vojakov. Minister Kaliňák ocenil profesionalitu a výsledky slovenskej misie. „Sme serióznym partnerom, ktorý je vysoko hodnotený,“ vyhlásil. Ústavní činitelia priviezli aj vianočné darčeky. Ako však obaja konštatovali, najväčším darčekom

bola pre slovenských vojakov návšteva ich blízkych v predvianočnom období. Foto: Ivan Kelement

Veliteľ Národnej gardy Indiana

Ministerstvo obrany v decembri navštívil veliteľ Národnej gardy amerického štátu Indiana generálmajor R. Dale Lyles. Cieľom jeho päťdňovej návštevy bolo prehĺbenie tradičnej dlhoročnej vojenskej spolupráce s Ozbroyenými silami SR. Počas bilaterálneho stretnutia náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko ocenil prínos spolupráce v rámci programu State Partnership. Dôležitým bodom rokovania bola aktuálna bezpečnostná situácia a plány spoločných aktivít na rok 2024. Generálmajora Lylesa prijal aj podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák.

Galakonzert pre vojakov

Vnitrianskom Divadle Andreja Bagara sa 12. decembra uskutočnil Slávnostný galakonzert pri príležitosti 30. výročia vzniku OS SR. Záštitu nad podujatím prevzal náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl Slovenskej republiky generál Daniel Zmeko. Galakonzert zorganizovalo vedenie ozbrojených síl na znak uznania a vďaky profesionálnym vojakom a ich rodinným príslušníkom. Účastníkov čakal umelecký zážitok v podobe vystúpenia Vojenskej hudby OS SR pod vedením majora Jozefa Hepnera s Ivanou Regešovou a Petrom Cmorikom. Súčasťou programu bolo slávnostné spustenie novej Databázy padlých vojakov z prvej svetovej vojny, ktorú predstavil riaditeľ Vojenského historického ústavu plukovník Miloslav Čaplovič.

Slávnostný večer pokračoval ocenením vybraných laureátov a uvedením novej piesne pre ozbrojené sily. Za všetky lásky v podaní Petra Cmorika.

Čestný odznak Ozbroyených síl Slovenskej republiky

Vojenský odznak Čestný odznak Ozbroyených síl Slovenskej republiky bol zriadený v roku 2002 a patrí do skupiny vojenských vyznamenaní. Tento odznak možno udeliť profesionálnemu vojakovi na ocenenie výkonu štátnej služby, za zásluhný čin alebo za úspešnú reprezentáciu SR alebo ozbrojených síl. Taktiež je možné ho udeliť aj príslušníkovi ozbrojených síl cudzích štátov, kolektívu osôb, štátnemu občanovi SR alebo cudzincovi, ktorí sa významným spôsobom podieľali na spolupráci s ozbrojenými silami.

Čestný odznak Ozbroyených síl SR udeľuje náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR.

Popis odznaku

Čestný odznak Ozbroyených síl SR má tvar kruhu, je jednostranný a má tri stupne. Samotný odznak predstavuje

rupertský kríž. Reliéf kríža plynulo stúpa od okrajov do stredu a v strede má disk, na ktorom je položený štít so štátnym znakom SR. Na každom ramene kríža je reliéf sokola s rozpätými krídlami. Medzi ramenami kríža vychádzajú hroty mečov, pod ktorými sú lúče.

Na zadnej strane odznaku je skrutka s maticou, ktorou sa odznak prichytáva na blúzu a pod maticou je miesto na matričné číslo. Priemer odznaku je 40 mm. Odznak má tri stupne: 1. stupeň – zlatý, 2. stupeň – strieborný, 3. stupeň – bronzový.

Autorom odznaku je významný slovenský sochár, rytec a medailér Štefan Novotný.

Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

Čestný odznak Ozbroyených síl Slovenskej republiky 1. stupňa, zlatý

Čestný odznak Ozbroyených síl Slovenskej republiky 2. stupňa, strieborný

Čestný odznak Ozbroyených síl Slovenskej republiky 3. stupňa, bronzový

Štrnásť zastavenie

Rotný Pavol Delej: F-16 na SIAF 2023, víťazná práca súťaže FotoAtak, kategória OS SR vo fotografii

V Posádkovom klube Trenčín
29. novembra vyhodnotili
14. ročník celorezortných
prehliadok FotoAtak
a Galéria MIL.

Vojak 1. stupňa Michal Míka: Oravská púšť, víťazná práca súťaže FotoAtak, kategória Voľná tvorba

Som rád, že vojaci, zamestnanci, vojenský dôchodcovia a rodinní príslušníci majú stále snahu vytvoriť niečo pekné a zaujímavé v jednotlivých súťažných kategóriách. Potešiteľné je, že sme zaznamenali po určitej stagnácii oživenie,“ spokojne konštatoval zástupca riaditeľa Personálneho úradu Ozbrojených síl SR podplukovník Juraj Nyéki.

Zvýšený záujem

Prehliadky organizuje oddelenie výchovných a kultúrnych činností Personálneho úradu OS SR v spolupráci s Posádkovými klubmi (PK) Bratislava, Trenčín a Prešov. Klub SKOČ Zvolen ukončil svoju činnosť. Do súťažných prehliadok sa tento rok prihlásilo dovedna 68 autorov s 204 príspevkami. Je dobré, že oproti minulosti vzrástol počet profesio-

nálnych vojakov i zamestnancov Ozbrojených síl SR.

V súťaži FotoAtak porota posúdila 96 prihlásených fotografií 23 autorov v dvoch súťažných kategóriách: OS SR vo fotografii a Voľná tvorba. V prvej kategórii vyhral rotný Pavol Delej z 22.

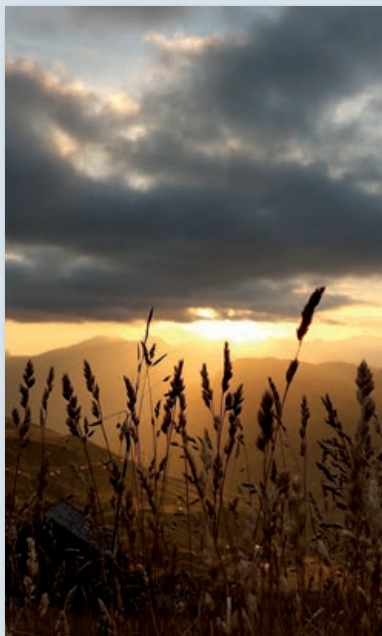

Odmeňovanie víťazov Galérie MIL v kategórii Detská tvorba

mechanizovaného práporu Michalovce s fotografiou poľskej stíhačky F-16 na medzinárodných leteckých dňoch SIAF 23. Na druhej priečke sa umiestnil dlhoročne oceňovaný fotograf, podplukovník v zálohe Peter Sobek zo 103. práporu rchbo Rožňava – pracovisko Trenčín s fotografiou Bahenný kúpeľ, ktorá zachytáva detail tohtoročného najvýznamnejšieho cvičenia OS SR v Centre výcviku Lešť. Prečo práve tieto dve fotografie najviac zaujali porotu? Obe sú svieže, dynamické. Majú všetko, čo má mať dobrá reportážna fotografia. Vysokú profesionalitu podplukovník v zálohe Peter Sobek už dlhodobo preukazuje svojimi fotografiami v našom časopise Obrana. Napríklad aj z medzinárodných cvičení Toxic Valley. Tretie miesto s fotografiou Na hliadke obsadil major Michal Hložka zo 71. práporu podpory velenia Trenčín.

Tibor Hladký: Obraz v obraze, víťazná práca súťaže Galéria MIL, kategória Maliarstvo – sochárstvo

Monika Martinčáková: Brieždenie, 2. miesto v súťaži FotoAtak, kategória Voľná tvorba

Anna Nogová: Paličovaný kvet, víťazná práca súťaže Galéria MIL, kategória Úžitkové umenie

Pplk. v zál. Peter Sobek: Bahenný kúpeľ, 2. miesto v súťaži FotoAtak, kategória OS SR vo fotografii

Dana Pašáková: Draco, Cena náčelníka Odboru podporných programov personálneho úradu

Vo voľnej tvorbe si víťazstvo napokon odniesol vojak 1. stupňa Michal Mika z AOS Liptovský Mikuláš za fotografiu Oravská púšť. Pôsobivo v nej zobrazil oravskú prírodu v zimnom háve, podkreslenú slnkom. Na druhom mieste skončila Monika Martinčáková z Ministerstva obrany SR s fotografiou Brieždenie a na treťom mieste čatár Roman Kavulič zo 61. spojovacieho práporu Trenčín – pracovisko Prešov s vydarenou fotografiou Mliečna dráha v Javorníkoch.

Umelá inteligencia

Zaujímavých fotografií však bolo viacero. Preto porota udelila čestné uznania. Získali ich plukovník v. v. Richard Zimányi z Ministerstva obrany SR Bratislava, desiatnik Tomáš Gabryš z 62. spojovacieho práporu Ružomberok, čatár Roman

Kavulič zo 61. spojovacieho práporu Trenčín – pracovisko Prešov, Filip Malát z Posádkového klubu Prešov, rotmajster Aleš Mucha z 2. brigády vzdušných síl Zvolen, rotmajster v zálohe Anton Blizman z Posádkového klubu Prešov a Daniela Školová z Generálneho štábu Ozbrojených síl SR Bratislava.

Víťazi kategórie OS SR vo fotografii

V tomto roku nastala v súťaži Foto Atak významná zmena. Súťažné práce bolo možné po prvý raz zasielať aj elektronicky. To sa pozitívne prejavilo na zvýšenom záujme fotografů. Objavilo sa medzi nimi viacero nových mien. Porota sa však bude musieť v budúcnosti popasovať aj s novou výzvou – umelou inteligenciou. Ukázali to skúsenosti z posledných svetových prehliadok fotografických prác. Až s odstupom času sa zistilo, že mnohé víťazstvá má na konte práve umelá inteligencia – a nie fotograf.

Obraz v obraze

V súťaži Galéria MIL odborná porota hodnotila tri kategórie: Maliarstvo – sochárstvo, Úžitkové umenie a Detská tvorba. V kategórii Maliarstvo – sochárstvo zvíťazil obraz Tibora Hladkého z PK Trenčín nazvaný Obraz v obraze. Druhé

Mjr. Michal Hložka: Na hliadke, 3. miesto v súťaži FotoAtak, kategória OS SR vo fotografii

Voj. 1. stupňa Michal Mika: Tieňové jednotky, FotoAtak, kategória OS SR vo fotografii

Čat. Roman Kavulič: Mliečna dráha v Jeseníkoch, 3. miesto v súťaži FotoAtak, kategória Voľná tvorba

Flinta zo šrotu

Cenu riaditeľa Personálneho úradu Ozbroyených síl SR získal čatár Peter Čech za model odstrelovacej pušky Finisher, vyrobený z odpadového materiálu. Zároveň získal aj Pamätnú mincu, vydanú pri príležitosti 20. výročia zriadenia Personál-

neho úradu OS SR. Čatár pôsobí v 2. mechanizovanej brigáde Prešov. Prečo sa rozhodol práve pre tento model?

„Už od malička ma priťahovala armáda, vojenská technika a zbrane. Pri výrobe som zužitkoval množstvo kovového odpadu. Asi najviac rôzne použité ložiská, pancierové potrubie, ktoré som našiel na šrotovisku a železnú armatúru zo zbúraného domu. Ale aj guľatinu, pružiny, plechy. Dokonca mi napadlo použiť aj tlakový ‚budík‘, aby som vyplnil časť optiky odstrelovacej pušky a navodil tak správnu atmosféru. Už v minulosti som vyrobil model včely z obdobného kovového odpadu, ktorý tiež súťažil v rezortných prehliadkach a neskôr som ho venoval prezidentke SR a hlavnej veliteľke OS SR Zuzane Čaputovej. Urobil som aj železný strom. Tiež bol ocenený na súťaži. A už mám rozrobený ďalší projekt. Pozeral som filmový dokument z Japonska a zaujala ma šachovnica, ktorá bola zo železa. Ja nebudem robiť pekné figúrky z liatiny ako Japonci, ale opäť sa spoľahnem na šrot.“

miesto obsadila Andrea Spišiaková z PK Prešov s obrazom Jeseň a na treťom sa umiestnil Jozef Syrový z PK Trenčín s trojrozmerným dielom Zátiešie.

V kategórii Úžitkové umenie si palmu víťazstva odniesla Anna Nogová z PK Trenčín za paličkovaný kvet. Na druhom mieste skončila Ivana Slavíková z Personálneho úradu OS SR Liptovský Mikuláš za obal na knihu a na treťom Judita Žažová z Klubu vojenských dôchodcov Liptovský Mikuláš s figúrkami anjelov. V kategórii Detská tvorba prvé miesto získal Marek Kosiba z PK Trenčín za obraz Kvety pred Vivien Víťazovou, ktorá reprezentovala Personálny úrad OS SR Liptovský Mikuláš s obrázkom Vták a Norou Blizmanovou z PK Prešov s kresbou Noční lovci.

Ďalší súťažiaci v jednotlivých kategóriách Galérie MIL získali čestné uzna-

nia: rotná Jana Macháčová z MO SR Bratislava, kapitánka Lenka Zvalová z Generálneho štábu OS SR Bratislava, plukovník v. v. Stanislav Neštický z PK Trenčín, Emília Lalíková z 2. brigády vzdušných síl Zvolen, Lýdia Kačmariková z PK Prešov, Petra Dumpe z Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika

Vystavené diela v posádkovom klube Trenčín

Liptovský Mikuláš, Jarmila Oravcová z PK Bratislava, Emma Gavajová z Generálneho štábu OS SR Bratislava a Dorián Pálinkas z PK Bratislava.

Cenu riaditeľa Personálneho úradu získal čatár Peter Čech z 2. mechanizovanej brigády Prešov za model odstrelovacej pušky Finisher, zhotovený z odpadového materiálu. Cenu náčelníka odboru podporných programov personálneho úradu si odniesla Dana Pašáková z DCM-C Ružomberok za sošku Draco.

Ďakovné listy a plakety za podiel na rozvoji výchovy a kultúry v Ozbroyených silách SR získali hlavná psychologička ozbrojených síl, podplukovníčka Oľga Jančová Koháryová z GŠ OS SR, Katarína Papežová z PK Prešov a Iveta Hudecová z PK Bratislava.

Jozef Žiak

Foto: Personálny úrad OS SR

MILITARY ENGLISH

MILITARY MOBILITY

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: European Defense Agency

Military Mobility (MM) is one of the **initial** projects launched under the European Union's (EU) Permanent Structured Cooperation in Defense (PESCO) **facility**. It is commonly referred to as "Military Schengen" as it is inspired by the EU's Schengen Area, but designed to aid the free movement of military units and **assets** throughout Europe by removing bureaucratic barriers and improving the infrastructure.

"Ensuring fast movement and secure transport of armed forces swiftly across Europe is crucial to improve the EU and NATO's ability to respond to crises, in particular now as we provide urgent military support to Ukraine," said Josep Borrell, High Representative for Foreign Affairs and Security Policy at the **onset** of the project.

The idea behind MM was to improve transport infrastructure such as roads, railways, water ways and airports that are used by both civilian and military users, to avoid **bottlenecks** for large-scale transports due to **insufficient** height or **load capacity** of bridges and railways. Thereafter, it called for removing the delays when granting national permissions for military transits across their borders, and other ways to harmonize, **streamline** and digitalize procedures to enable speedier reaction. It increases synergies not only between existing Union policies but also with closer partners and Allies, including NATO. Member States have **pledged** to reduce the time needed to permit military border crossings to maximum five working days, with the ambition to reduce this further for **rapid reaction units**. Within the EU budget 1.69 billion EUR were allocated for military mobility through the Connecting Europe Facility. The first wave of projects worth 339 million has been adopted in May 2022.

The fuel supply chain requirements for military transports, and the protection against security risks in the transport sector, including cyber-attacks or other hybrid threats are the next logical steps. IT specialists are already developing a digital system for the quick and secure exchange of information related to military mobility with funding from the European Defense Fund worth 9 million EUR.

Military mobility was selected as a PESCO project due to its low cost and relatively little political disagreement on the subject. It remains the

only PESCO project in which nearly all EU states participate.

Although MM is essentially an EU project, it heavily **transgresses** into the NATO domain: where EU has more to say on legal and regulatory issues and has available funds and programs on cross-border mobility; NATO is better suited to plan and calculate the military's needs for transport across Europe. If military mobility is to be successful, stakeholders need to be aware of differences and synergies of both organizations and how to utilize them **to the utmost**.

QUESTIONS:

1. Čo označujeme pojmom vojenská mobilita?
2. Aké dva základné ciele chce dosiahnuť project vojenskej mobility v rámci PESCO?
3. Kde vo vojenskej mobilite existuje synergia medzi EÚ a NATO?

GLOSSARY

- **initial** /ɪˈnɪʃəl/ – pôvodný, prvý;
- **facility** /fəˈsɪlɪti/ – prostriedok (aj zariadenie);
- **assets** /æˈsets/ – majetok;
- **onset** /ˈɒnˌset/ – začiatok, nábeh;
- **bottlenecks** /ˈbɒtlˌneks/ – úzke hrdlo, prenikáčka;
- **insufficient** /ɪnsəˈfɪʃənt/ – nedostatočný;
- **load capacity** /ləʊd kəˈpæsəti/ – nosnosť;
- **streamline** /ˈstriːmlaɪn/ – zrýchliť, zefektívniť;
- **pledged** /ˈpledʒd/ – zaviazali sa;
- **rapid reaction units** /ˈræpəd riˈækʃən ˈjunɪts/ – jednotky rýchleho nasadenia;
- **transgresses** /trænzˈɡresɪs/ – prestupuje;
- **to the utmost** /tu ði ˈʌtˌməʊst/ – dokonale, maximálne.

npor. Mgr. Dominik Jáger
štábný kaplán 81. krídlo Sliač

Dobrý rok

Asi každý z nás očakáva s nádejou nové veci. Veríme, že nám uľahčia prácu a celkovo život. Pri novom aute očakávame technologické novinky v oblasti trakčného ústrojenstva, stabilizačných systémov, aktívnej aj pasívnej bezpečnosti, bezporuchovosť a spoľahlivosť. Od nového počítača alebo smartfónu zase čakáme vyšší výkon a kompatibilitu. Jednoducho, nové veci nás naplňajú očakávaním, že technologický pokrok sa prejaví v ich kvalite či funkčnosti a teda aj pozitívne ovplyvnia náš život.

Ako je to s novým rokom? Tiež máme očakávanie, že nás posunie k lepšiemu? Nový rok nie je vec, je to časové vymedzenie určitého obdobia. Predsa však na jeho začiatku stojíme s nádejným očakávaním, že bude lepší. Pasívne čakanie na lepší nový rok by asi bolo prejavom naivity a určite by to bola aj strata cenného času. My, ľudia, sme od Stvoriteľa dostali veľkú výsadu. Môžeme sa spolupodieľať na vytváraní sveta (Genezis 1,28). Avšak po prvotnom hriechu – keď si človek povedal, že nechce rešpektovať svojho Stvoriteľa – nie všetko nové, čo človek vytvorí, je aj dobré. Túžba ľudí po človeku na dobrom diele je však naďalej viditeľná aj v biblických textoch. Napríklad prorok Izaiáš predpovedá príchod Mesiáša, ktorý ľudstvu prinesie záchranu a poukáže na správne hodnoty (Izaiáš 42,1-7). Jeho predpoveď sa naplnila narodením Ježiša Krista. „Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život“ (Ján 3,16). Ak človek žije podľa Jeho evanjelia – radostnej zvesti – potom všetko čo vytvára, prinesie svetu nádej, radosť a pokoj. Prajem sebe aj Vám, drahí čitatelia časopisu Obrana, aby sme v novom roku boli užitočnými spolupracovníkmi Stvoriteľa – aktívnymi tvorcami dobra. Nebojme sa priniesť užitočnú novosť, ktorú očakávame od technologických noviniek, aj do svojho osobného, duchovného, rodinného a pracovného života.

Syndróm iliotibiálneho traktu

Bežecké koleno

Syndróm iliotibiálneho traktu (ITBS) je častou príčinou laterálnej bolesti kolena u športovcov. Vysoký výskyt možno pozorovať aj u vojakov. Zranenie iliotibiálneho traktu môže spôsobiť výraznú bolesť v bočnej časti kolena a zhoršenie pri fyzickej aktivite.

Iliotibiálny trakt (ITB) je pozdĺžne vláknité tkanivo, ktoré sa nachádza na bočnej strane stehna a slúži ako dôležitá štruktúra zapojená do pohybu dolných končatín. Dôležitú úlohu má ITB v zabezpečení posturálnej funkcie. Iliotibiálny trakt je dynamická a viacrozmerná štruktúra s prepojeniami, ktoré siahajú od driekovej chrbtice až po anterolaterálnu časť kolena. Diagnóza ITBS sa stanovuje na základe charakteristickej anamnézy a klinického vyšetrenia. Syndróm iliotibiálneho traktu sa často úspešne lieči neoperačným manažmentom.

Príčiny syndrómu iliotibiálneho traktu nie sú jednoznačné, ale môžu zahŕňať:

1. preťaženie a opakované pohyby. Dlhodobé behanie alebo iné aktivity, ktoré môžu spôsobiť podráždenie iliotibiálneho traktu;
2. nedostatočná sila a mobilita svalov. Nerovnováha v sile a flexibilitate svalov;
3. zmeny v biomechanike. Nezvyčajné biomechanické vzory pohybu alebo nesprávna poloha nôh pri chôdzi alebo behaní môžu zvýšiť riziko zranenia;
4. nesprávna periodizácia kondičnej prípravy.

Etiológia ITBS je multifaktorálna. Viacerí autori poukazujú na to, že opakované trenie ITB a laterálneho epikondylu počas pokrčenia a vystretia kolena vedie k zápalu kontaktnej oblasti ITB. Kontakt medzi ITB a laterálnym epikondylom nastáva približne pri 30-stupňovom ohybe. Anatomické štúdie však nepodporili tento kľzavý pohyb cez laterálny epikondyl. Histologické vyšetrenia kadaverózných vzoriek ukazujú vysoko inervovaný tukový vankúšik. Kompresia tohto vankúša sa považuje za zdroj bolesti kolena.

Bolesť sa spočiatku objaví pri dokončení aktivity, ale môže byť prítomná na začiatku aktivity a dokonca aj v pokoji s neskoršou progresiou.

siou ochorenia. Okrem toho je bolesť často horšia pri behu, a tiež dlhšie kroky môžu zvýšiť príznaky. V prvej časti rehabilitácie sa odporúčajú cvičenia s otvoreným reťazcom s progresom k postupnému vyššiemu zaťaženiu s nasledujúcimi cvičeniami v uzavretom kinematickom reťazci. Pre tento prístup je kľúčová vytrvalosť, takže záťaž by sa mala postupne zvyšovať opatrne a podľa potreby robiť kontrolované pohyby. Nakoniec by sa pripravenosť pacienta na beh, bicyklovanie alebo veslovanie mala posúdiť pomocou vyššej záťaže s väčšími nárokmi a progresívnym kontrolovaným návratom k aktivite na základe tolerancie a absencie bolesti.

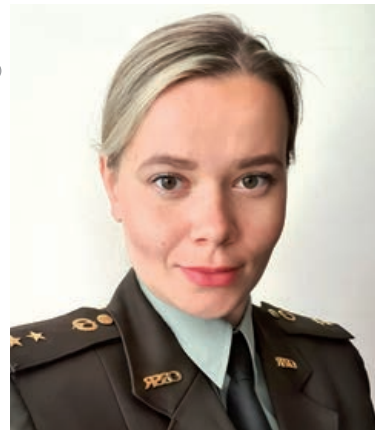
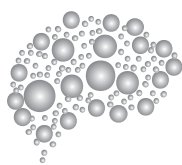
Dôležitú úlohu pri liečbe zohráva edukácia, počas obdobia liečby má dôjsť k zníženiu pohybovej aktivity, aby sa znížilo podráždenie iliotibiálneho traktu. Po znížení úrovne bolesti by mal nasledovať cieľový progresívny neuromuskulárny tréningový program, ktorý sa začína s nízkym zaťažením, otvoreným reťazcom, bez záťažových cvičení. Ďalej je dôležité prejsť na náročnejšie záťažové cvičenia, aby sa napravili známe biomechanické nedostatky a zvýšila sa svalová odolnosť. Syndróm iliotibiálneho traktu patrí medzi nepríjemné zranenia pohybového aparátu, preto by zranený človek mal čo najskôr vyhľadať lekára a fyzioterapeuta.

PhDr. Dávid Líška, PhD., fyzioterapeut VŠC Dukla

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXII. • č. 1/2024 • Redakčná uzávierka 15. 12. 2023 • Do výroby zadane 18. 12. 2023 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Jana Celuchová
psychologička Personálneho úradu OS SR Liptovský Mikuláš

Psychodiagnostika ako ju (ne)poznáme

„Ak berieme ľudí takých, akí sú, robíme ich horšími. Keď s nimi naopak jednáme, ako by boli lepší, získame z nich to najlepšie, čoho sú vôbec schopní.“

(J. W. Goethe)

V pracovnom prostredí nie je nič dôležitejšie ako zostavenie efektívneho tímu zamestnancov, ktorí podávajú dobrý pracovný výkon a zároveň dobre zapadnú do kolektívu. Pri výbere zamestnanca na špecifickú funkciu treba zohľadniť osobnostné predispozície, ale aj odborné schopnosti a zručnosti.

Výber na funkciu prostredníctvom psychodiagnostického posúdenia je ideálnym prostriedkom na zostavenie vyváženého tímu. Celý proces sa so zadávateľom výberového konania na špecifickú funkciu konzultuje, kritériá, ktoré má potenciálny zamestnanec spĺňať, musí konkretizovať práve zamestnávateľ. Psychológ potom posudzuje pracovné postoje, motiváciu, schopnosti, pracovnú výkonnosť, ale rovnako aj sklony ku kontraproduktívnemu pracovnému správaniu. Celý pohľad je komplexnejší a posúdenie vhodnosti zaradenia človeka do tímu je spojením jeho pracovno-psychických predpokladov a profesionality, ktorou disponuje. Spoznanie osobnosti uchádzača je dôležitým faktorom pri výbere správneho človeka na pracovnú pozíciu. Najdôležitejšie je v procese prijímania z pohľadu zamestnávateľa odpovedať si na dôležité otázky: Koho vlastne potrebujem? Aké kľúčové vlastnosti od uchádzačov vyžadujem? A rovnako klásť správne otázky aj samotným uchádzačom o ich skúsenostiach, motivácii a pracovnom správaní. Nemusí to byť však jednoduché a preto je vhodné osloviť odborníkov, ktorí v procese výberového konania preveria vhodnosť kandidátov na viacerých úrovniach. Od odborníkov z pracovnej a organizačnej psychológie získajú nadhľad k hlbšiemu spoznaniu kvalít a vlastností jednotlivých kandidátov a od odborných garantov posúdenie kvalifikačných predpokladov uchádzača.

Aj keď majú výsledky posúdenia vhodnosti kandidátov pre zamestnávateľa len odporúčací charakter, disponujú veľkou výpovednou hodnotou pri zostavovaní efektívnych pracovných tímov. Psychodiagnostické posúdenie pracovno-psychických predpokladov uchádzačov o funkciu preto v súčasnosti zamestnávateľa využívajú čoraz viac.

NA
MOMENT:

military

mental
health

[chvíľa
pre duševné
zdravie]

PRACOVNÁ SPOKOJNOSŤ

časť 1. - pre nadriadených

Vysoko výkonné tímy sú často označované ako tie, v ktorých nechýba presvedčenie, že človek nebude potrestaný alebo ponížený za to, že vysloví svoje nápady, otázky, obavy alebo pochybenia. Ak sa členovia tímov cítia bezpečne, majú aj pocit, že sa môžu podeliť navzájom o svoje názory, a to aj vtedy, keď sa ich názory líšia od zvyšku skupiny. Vzápätí dokáže nadriadený lepšie využiť znalosti a schopnosti, ktoré do tímu jednotliví členovia prinášajú.

AKO MÔŽE NADRIADENÝ VYTVARAŤ V PRÁCI (PSYCHOLOGICKÉ) BEZPEČIE?

Vlastným sebaopoznaním a sebareflexiou

1

Začnite budovaním sebaopoznania vo svojom tíme. Keď si uvedomíte, ako zvyčajne fungujete, ako rozmýšľate, ako sa správate a prečo, môžete odhaliť predsudky, ktoré môžu ovplyvňovať ochotu vašich zamestnancov podeliť sa o svoje názory. Sebauvedomenie vám tiež umožní pochopiť vaše typické reakcie na zmeny alebo výzvy. Vďaka týmto poznatkom môžete upraviť svoje emocionálne reakcie a naučiť sa reagovať spôsobom, ktorý pomáha vytvoriť pozitívnu atmosféru.

Prejavením záujmu o členov tímu ako o ľudí

2

Môžete, ale nemusíte mať prirodzenú schopnosť, zaujímať sa o členov tímu. Napriek tomu tým, že sa začnete zaujímať o svojich zamestnancov, preukázate svoj záujem o nich ako o ľudí. Tento jednoduchý krok môže pomôcť členom tímu, aby sa cítili lepšie, pretože vedia, že si ich ceníte ako ľudí, nielen ako ľudský zdroj či pracovný produkt. Nálada, ktorú ako nadriadený pre svoj tím vytvárate, môže rozhodnúť o úspechu a angažovanosti vašich zamestnancov.

Presným uvádzaním informácií, očakávaní a kompetencií

3

Na vybudovanie psychologického bezpečia musia členovia vášho tímu dôverovať vám a vašim slovám, preto dbajte na informácie, ktoré zdieľate, ako aj na očakávania a úlohy, ktoré stanovujete. Buďte presní - úlohy a kompetencie stanovujte zrozumiteľne. Buďte realistickí a ohľaduplní. Buďte spravodliví - nenechajte priestor donášaniu a klebetám. Stanovenie jasných očakávaní a dodržiavanie záväzkov pomôže zamestnancom dôverovať vám a byť k vám otvorenejší.

Vysvetlite dôvody zmeny

4

V priebehu práce sa časové harmonogramy posúvajú a vaše plány sa musia upraviť. Niektorí členovia vášho tímu budú zvládať zmeny jednoducho, zatiaľ čo iných môžu zaskočiť. Keď sa zmenia očakávania alebo sa objavia nové informácie, jasne povedzte, čo sa zmenilo a prečo, a dajte členom tímu čas na spracovanie zmeny.

Horský kanón

číslo 372

Múzejné zbierkové predmety majú svoj príbeh. Rozprávajú históriu konkrétneho predmetu, či príbeh postavy, ktorá predmet používala. V niektorých prípadoch sa príbeh predmetu a postavy našej histórie navzájom dopĺňajú.

V roku 1959 sa do zbierok Múzea Slovenského národného povstania dostal, ako jeden z prvých predmetov vôbec, 7,5 cm horský kanón vz. 15, č. 372. Kanón získali prevodom od československej armády, z posádky Brezno, kde bol dlhodobo uskladnený.

Kanón z Plzne

V breznianskych kasárňach sa ocitol po vojne spolu s ďalšou technikou po povstaleckej armáde. Bola to technika zozbieraná v lesoch stredného Slovenska, kde bola opustená či ukrytá povstalcami na prelome októbra a novembra 1944 v posledných dňoch odporu povstaleckej 1. čs. armády na Slovensku.

Rakúsko-uhorská armáda mala pomerne silné a technicky vyspelé horské delostrelectvo. Zaslúžila sa o to najmä plzenská Škodovka. Od roku 1913 prebiehali armádne skúšky nového 7,5 cm horského kanóna, ktorý sľuboval výkony porovnateľné s vtedajšími poľnými kanónmi. V roku 1915 po zavedení do armády pod názvom 7,5 cm Gebirgsgeschütz M15 sa nová zbraň dostala na bojiská Veľkej vojny, kde sa plne osvedčila. Konštrukcia kanóna umožňovala presun na nosných sedlách. V takom prípade bol kanón rozložený na sedem častí, pričom najťažšia vážila 115 kg. V priebehu prvej svetovej vojny v Plzni vyrobili 1 812 kanónov vz. 15, ďalšie vyprodukovala pobočka v uhorskom Rábe (dnes Győr v Maďarsku).

Bojoval v oboch vojnách

Horský kanón vz. 15 č. 372 vyrobili v Plzni a rakúsko-uhorská armáda ho prevzala 28. januára 1916. S určitou si teda kanón zabojoval dva roky na frontoch prvej svetovej vojny. Po skončení konfliktu sa dostal do výzbroje československej armády, kde si odslúžil ďalších dvadsať rokov pri výcviku československého horského delostrelectva. Na sklonku existencie Československej republiky, v roku 1938 patril do stavu III. oddielu Delostreleckého pluku 11 v Košiciach. Po viedenskej arbitráži pluk evakovali do Prešova, kde

ho zastihlo aj vyhlásenie Slovenského štátu.

Po vzniku slovenskej armády v roku 1939 sa kanón č. 372 dostal do výzbroje Delostreleckého pluku 4 v Prešove. Neskôr v dôsledku reorganizácií jednotiek delostrelectva ho uložili do skladov Ústrednej zbrojnice v Trenčíne. Slovenská armáda používala kanóny vz. 15 v úlohe pechotných diel, preto boli zaradené pri peších plukoch a jazdeckých priezvedných oddieloch. Je veľmi pravdepodobné, že kanón č. 372 bol nasadený aj v bojoch slovenskej armády na východnom fronte. V júli 1944 kanón presunuli z Trenčína do skladov Zbrojnice I vo Zvolene.

Posledná jednotka

Presun kanón predurčil na jeho najslávnejšie bojové nasadenie v bojoch počas Slovenského národného povstania. Po jeho vypuknutí bola vo Zvolene postavená štvordelová batéria 7,5 cm horských kanónov vz. 15, pod velením poručíka delostrelectva Bednárika. Po presune do Turca bola nasadená v obci Priekopa. Po nemeckom útoku 5. septembra 1944 bol jeden kanón zničený a velenie prevzal poručík delostrelectva v zálohe JUDr. Fedor Duchoň. Batériu prideliť k jednotkám II. slovenskej partizánskej brigády M. R. Štefánika (Viliam Žingor). Až do 20. septembra 1944 pôsobila na Martinských Hoľach. Potom bola pridelená do III. tak-

tickej skupiny v rámci ktorej pôsobila až do konca Povstania. Spočiatku podporovala obranu pri Janovej Lehote, neskôr pri Šášovskom Podhradí.

V októbri 1944 batériu presunuli do priestoru Kopanice a Kozelník, kde podporovala jednotky 2. čs. parasantnej brigády pri obrane Banskej Štiavnice. Od 20. októbra 1944 bola nasadená v priestore Detva – Iviny a na konci októbra sa ocitla v obci Hrochof. Po ústupe do masívu Poľany bola batéria nasadená v palebnom postavení až do 8. novembra 1944. Batéria tak bola zrejme poslednou organizovanou jednotkou povstaleckej armády. V nasledujúcich dňoch delá rozmontovali a zakopali, obsluha sa rozišla domov a k partizánskym jednotkám.

Po skončení vojny delá vykopali a presunuli do kasární v Brezne, odkiaľ sa kanón vz. 15 č. 372 dostal do zbierok vznikajúceho Múzea SNP v Banskej Bystrici.

PhDr. Marian Uhrin, PhD.
riaditeľ Múzea SNP Banská Bystrica
Foto: Múzeum SNP

Povstaleckí veliteľia generáli Viest a Golian počas výsluchu v nemeckom zajatí na Slovensku

Trpký osud povstaleckých veliteľov

Dňa 3. novembra 1944 ráno zatкло nacistické Einsatzkommando 14 v jednom z domov v horskej obci Pohronský Bukovec povstaleckých veliteľov div. gen. Rudolfa Viesta a brig. gen. Jána Goliana, ako aj ďalších dôstojníkov. Generáli po potlačení SNP neodleteli na sovietsku stranu a spolu s ustupujúcim vojskom a partizánmi odišli pod ochranou Vysokoškolského strážneho oddielu do hôr.

Po odchode z Donovál 28. októbra vyrazili na východ, mali pritom namierené cez Koží chrbát a Prašivú na Poľanu. Po ceste sa však dostávali do ozbrojených incidentov s prenasledujúcimi nemeckými jednotkami. Niektorých dôstojníkov pritom Nemci zatkli už 2. novembra na Litofovej holi, kde sa pokúšali o prechod Hronu. Počas tohto zásahu bol fakticky zničený aj Vysokoškolský strážny oddiel. Medzi zatknutými bol aj styčný dôstojník čs. MNO pri 1. čs. armáde na Slovensku mjr. del. Jaroslav Krátky (krycie meno Zdena). Povstaleckí generáli síce unikli, do nemeckého zajatia sa však dostali už na druhý deň pri prečesávaní Pohronského Bukovca, kde sa ukrývali na povale jedného z domov. Počas prepadu padol pri pokuse o útek prednosta 3. operačného oddelenia 1. čs. armády na Slovensku plk. gen. štábu Karol Pekník. Oboch povstaleckých generálov Nemci potom eskortovali do Banskej Bystrice a odtiaľ do väznice Krajského súdu v Bratislave. Tu ich navštívil predseda vlády Štefan Tiso v sprievode šéfa Úradu propagandy Tida J. Gašpara. Obidvoch generálov

pritom označil za zradcov. O ich uväznení bol informovaný aj ríšsky vodca SS Heinrich Himmler, ktorý uvažoval o ich okamžitej poprave obesením. Nakoniec súhlasil s ich politickým využitím. Nariadil však nebať sa pri zaobchádzaní s nimi použiť aj „zostrený“ výsluch. Rezolútne odmietol tiež návrhy brať pri zvažovaní ich exekúcie ohľad (v zmysle Haagskej konvencie) na postoj Spojencov považujúcich povstaleckú armádu za súčasť vlastných vojsk, a to pre obavy z „medzinárodných intervencií a spojeneckých represálií“. Desiateho novem-

Brigádný generál Ján Golian počas SNP

bra 1944 oboch generálov previezli do Viedne a odtiaľ do Berlína, kde ich spolu s niektorými ďalšími dôstojníkmi odovzdali Hlavnému úradu ríšskej bezpečnosti na výsluchy.

Nejasný koniec

Ďalšie osudy povstaleckých veliteľov sú nejasné. Napriek tomu, že po nich pátrali čs. orgány, dodnes neexistujú dôkazy o čase, mieste a okolnostiach ich popravy. Hneď po vojne sa objavili správy, že boli väznení v pevnosti Königstein pri Drážďanoch, tie však boli vyvrátené. Podľa neskoršieho svedectva sa stali obeť bombardovania Berlína. Najhodnovernejšia je však hypotéza o ich zavraždení v koncentračnom tábore Flossenbürg v Bavorsku na jar 1945. Naznačuje to správa veliteľa čs. jednotiek v Taliansku vypracovaná na základe výsluchov vedúcich osôb nacistického bezpečnostného aparátu. Tu sa konštatuje, že „nakolko hlavný úrad Gestapa odpravoval politických väzňov v konc. tábore vo Flossenbürgu, je možné, že gen. Viest i Golian boli odtransportovaní tam.“ Potvrďuje to tiež svedectvo väzňa tohto tábora francúzskeho protifašistického odbojára Armanda Motteta. Ten po vojne potvrdil, že tu boli zlikvidovaní generáli slovenskej armády Štefan Jurech a Augustín Malár (väznení v súvislosti s prípravami SNP) spolu s ďalšími čs. generálmi, a to v druhej polovici marca 1945.

Paralelne s pátraním po povstaleckých generáloch prebiehala vo vedení čs. štátu diskusia o ich budúcom zaradení do velenia čs. armády. Hneď po vojne sa totiž objavili rozpory vo vnímaní ich odkazu. Kritické názory spochybňujúce ich zásluhy sa ozývali najmä medzi komunistami. Tí im vyčítali predovšetkým výpovede v nemeckom zajatí, ktoré boli podľa nich kritické k rozsahu sovietskej pomoci SNP. Prezident Edvard Beneš, naopak, požadoval, aby im vzhľadom na ich zásluhy bola zachovaná možnosť veliteľských miest na Slovensku. V roku 1946 boli obidvaja posmrtné povýšení (Golian na divízneho a Viest na armádneho generála). Možno však predpokladať, že aj keby vojnu prežili, zo zaslúženého uznania by sa dlho netešili. Potvrďujú to perzekúcie ich rodinných príslušníkov po februári 1948, ale aj ich hodnotenie komunistickým režimom, ktorý ich slovami Gustáva Husáka považoval za vykonávateľov „rozkazov generálskej kliky v Londýne“. Výnimkou bol koniec šesťdesiatych rokov, keď im boli opäť udelené štátne vyznamenania a Golian bol povýšený na generálplukovníka in memoriam. Trvalého uznania sa im dostalo až po novembri 1989.

PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav
Foto: VHA Bratislava

Železný kríž má 210 rokov

Nemecké vyznamenanie Železný kríž 1939 II. triedy do zbierok múzea dostali 20. marca 1968 do daru od Deutsches Armeemuseum v Postupime. Je umiestnené v priestoroch centrálnej expozície Múzejného oddelenia Svidník. Hoci ho verejnosť spája predovšetkým s druhou svetovou vojnou, jeho pôvod siaha až do obdobia Napoleonských vojen na začiatku 19. storočia.

Vyznamenanie zriadil pruský kráľ Fridrich Viliam III. a po prvýkrát bolo udelené 10. marca 1813 vo Vroclave. Železný kríž bol udeľovaný iba v období vojnového stavu a teda okrem napoleonských vojen, v priebehu ktorých toto vyznamenanie vzniklo, ho udeľovali aj počas prusko-francúzskej vojny, prvej svetovej vojny a napokon aj druhej svetovej vojny.

Začal to pruský kráľ

Na každom z krížov bol na averznej strane jeho spodného ramena vyznačený rok prvého udelenia danej verzie (rok počiatku konkrétnej vojny). Existujú celkovo štyri verzie vyznamenania: 1813, 1870 (zavedený 19. júla 1870 pruským kráľom a nemeckým cisárom Viliamom I.), 1914 (zavedený 5. augusta 1914 nemeckým cisárom Viliamom II. Pruským) a 1939 (zavedený 1. septembra 1939 nemeckým ríšskym kancelárom Adolfom Hitlerom). Na reverznej strane železných krížov z rokov 1870, 1914 a 1939 bol vyznačený rok založenia vyznamenania – 1813.

Železný kríž udeľovali takmer výlučne vojakom a dôstojníkom, pričom hlavným kritériom na jeho získanie bolo preukázanie mimoriadnej odvahy, statočnosti a hrdinstva v boji a taktiež aj plnenie úloh nad rámec stanovených služobných povinností. Výnimočne sa udeľoval aj civilným osobám, a to za mimoriadne výkony plnené vo vojenských funkciách. Autorom jeho stvárnenia bol významný nemecký neoklasicistický architekt Karl Fridrich Schinkel (1781 – 1841). Ten sa pri vytváraní podoby inšpiroval maltézskeym krížom, ktorý bol hlavným symbolom Rádu nemeckých rytierov.

Maltézske kríž

Vyznamenanie malo tvar maltézskeho kríža s ramenami rozširujúcimi sa na svojich koncoch. Vnútna plocha kríža na averznej a reverznej strane mala čiernu farbu. Prvé verzie Železného kríža 1939 II. triedy sa vyrábali naj-

skôr zo železa, neskôr z jemného zinku, potom z hliníka a napokon aj z mosadze. Na averznej strane dominoval v strednej časti umiestnený mierne vyvýšený symbol hákového kríža, pričom v spodnom ramene sa v dolnej časti nachádzal letopočet 1939, rok začiatku druhej svetovej vojny. Kríž mal na svojom hornom okraji v strede upevnené cylindrické uško, ktorým prechádzal jednoduchý závesný krúžok slúžiaci na prevlečenie stuhy. Stuhu tvorila

kombinácia nemeckých ríšskych farieb: červenej, bielej i čiernej.

Na stuhe mohla byť v niektorých prípadoch pripnutá Spona 1939 k Železnému krížu 1914 II. triedy. Tú založil 1. septembra 1939 nemecký ríšsky kancelár Adolf Hitler a udeľovali ju vojakom, ktorým bolo už v rámci bojov prvej svetovej vojny udelené vyznamenanie Železný kríž 1914 II. triedy, po čom sa zúčastnili aj bojov druhej svetovej vojny a splnili podmienky na udelenie Železného kríža 1939 II. triedy. Spona 1939 symbolizovala opätovné udelenie tohto vyznamenania nemeckému vojakovi.

Aj dve ženy

Okrem štandardných Železných krížov 1939 II. triedy sa vyrábali aj ich miniatúry. Boli v dvoch základných prevedeniach, vo veľkosti 9 mm na ihle a vo veľkosti 16 mm so závesným krúžkom na retiazku. Tieto miniatúry boli určené pre nosenie na civilnom obleku. Celkovo bolo od septembra 1939 do mája 1945 udelených okolo 2,3 milióna kusov. Jeho udelenie bolo podmienkou na získanie ďalších stupňov: Železný kríž 1939 I. triedy, Rytiersky kríž Železného kríža 1939, Rytiersky kríž Železného kríža 1939 s dubovou ratolesťou, Rytiersky kríž Železného kríža 1939 s dubovou ratolesťou a mečmi, Rytiersky kríž Železného kríža 1939 s dubovou ratolesťou, mečmi a briliantmi, Rytiersky kríž Železného kríža 1939 so zlatou dubovou ratolesťou, mečmi a briliantmi a napokon Veľkokríž Železného kríža 1939.

Zaujímavosťou je, že toto vyznamenanie sa udeľovalo takmer výlučne mužom – vojakom a dôstojníkom nemeckej armády, no počas druhej svetovej vojny ho za mimoriadne plnenie povinností vo vojenských funkciách dostali aj dve ženy.

Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav – VHM,
Mo Svidník

PRIDAJ SA K ELITE -
OZBROJENÝM SILÁM SR

**MNOHO PROFESÍÍ,
JEDNO POSLANIE**

BUDEMVOJAK.SK

